Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פּרייז 20 גראָשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

№ 2 | Łódź, Czwartek 2 stycznia 1930 | אכטער יאהרגאנג | לאדז׳ דאנערשטאג ב׳ טבת תר״צ | № 2

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פּיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אקופּאציע פון דייטשע געביטע

זאל פאדערן פראנקרייך אויב דייטשלאנד וועט נישט ערפילען דעם יאנג-פלאן

מארגען — ערעפנונג פון דער האגער קאנפערענץ

האאג, 1. (ספּ. טעל.) דעם 3. יאנואר הויבט זיך אן די צווייטע פאזע פון דער האאגער קאנפערענץ, וואס וועט האבען די אויפגאבע צו ערלעדיגען די פינאנציעלע פראגען, וואס פליסען ארויס פון די שלום טראקטאטען.

האאג, 1. (ספּ. טעל.) אין די פּאליטישע קרייזען איז מען פּעסימיסטיש געשטימט וועגען אויסגאנג פון דער האאגער קאנפערענץ. מען ווייזט אן, אז דאס אונטערשרייבען פון דעם ספּעציעלען רעפּאראציע אבמאך צווישען דייטשלאנד און אמעריקא, ווי אויך דאס נישט ערלעדיגען די ענטשעדיגונגס פראגען מצד די מלוכות פון דער קליינער קאאליציע פארגרעסערט אבער די מורא, אז פראנקרייך וועט שטעלען די פאדערונג נאך אמאל צו אקופּירען דייטשע געביטען, אין פאל וועז דייטשלאנד וועט נישט ערפילען די התחיבות׳ן פון דעם יאנג פּלאן. וועגען ערנסטע סבות צוליב וועלכע די קאנפערענץ קאן אויפגעריסען ווערען.

די פארברייטונגען צו דער האגער קאנפערענץ

ווארשא, 1. (טעלעפאניש) היינט איז אפּגעפאהרען קיין האאג די פּוילישע דעלעגאציע.

פארזיצענדער פון דער דעלעגאציע איז יאן מאראזאווסקי — פּרעזעס פון העכסטען געריכט, מיט גלידער — יוזעף ליפּסקי, וולאד. גינטער, ד״ר וולאדימיערוש אראמקעוויטש, יוזעף פּאטאצקי און פּאוועל טשעריזינסקי.

פּוילישע דעלעגאציע אפּגעפאהרען קיין האג

פּאריז, 1. (ספּ. טעל.) די פּארברייטונגען צו דער צווייטער האאגער קאנפערענץ זיינען געפיהרט מיט דער גאנצער ענערגיע. די פראנצויזישע דעלעגאציע פאהרט אפּ קיין האאג דאנערשטאג 11 א זייגער אינדערפריה, ווי מען רעכענט וועט די קאנפערענץ דויערען 10 טאג.

פּרעמיער טארדיע האט אבגעהאלטען א קאנפערענץ מיט דעם ענגלישען אמבאסאדאר לארד טירעל און מיט די פראנצויזישע פינאנץ עקספּערטען, וואס פאהרען אפּ קיין האאג.

פראנקרייך וויל נישט שטערען דעם וועלט-שלום

אזוי גלויבט מען אין אמעריקא

וואשינגטאן, 1. (ספּ. טעל.) די מעלדונגען פון די לאנדאנער און פּאריזער בלעטער, אז מען האט אין אמעריקא אויפגעגעבען יעדע האפנונג, דאס פראנקרייך זאל מיטארבייטען בײַ פלאט-קאנפערענץ שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט. אין אמעריקא נעהמט מען זיך נישט שטארק איבער מיט דער פראנצויזישער נאטע ווייל מען איז איבערצייגט, אז ערשט בעת דער דירעקטער אונטערהאנדלונג אין לאנדאן וועט מען קאנען פעסטשטעלען דעם פראנצויזישען שטאנדפּונקט. מען גלויבט נישט אין אמעריקא, אז פראנקרייך זאל וועלען זיין די איינציגע שטערונג צום וועלט-שלום.

בלוטיגער באנדיטען-אנפאל אין כאיני

דריי באנדיטען זענען געכאפּט געווארען

(2) נעכטען ארום 4 א זייגער פארטאגס, ווען אראלף לאנגע איז אהיימגעגאנגען פון א סילוועסטער פערוויילונג, איז איהם אויף טרעמבאצקא גאס אין כאיני אקעגענגעקומען 5 פערשוין, וועלכע האבען דראהענדיג מיט רעוואלווערען און מעסערס געפאדערט פון איהם, אז ער זאל אבגעבען זיין געלד.

דער דערשראקענער לאנגע האט די באנדיטען אבגעגעבען זיין פּארטפעל אין וועלכען עס האט זיך געפינען 20 זל. פאר די באנדיטען איז דאס אבער געווען צו ווייניג און זיי האבען געפאדערט, אז ער זאל זיי אויך אבגעבען זיין זייגער און דעם רינג.

לאנגע האט דערווייל אויסגענוצט די געלעגענהייט וואס די באנדיטען זענען געווען פערטון מיט׳ן טיילען זיך דאס געלד און ער האט אנגעהויבען צו אנטלויפען, אבער באלד האבען זיך דערהערט 5 רעוואלווער שאס און לאנגע איז בעגיסענדיג זיך מיט בלוט אנידערגעפאלען אויף דער ערד, פערלירענדיג דאס בעוואוסטזיין.

די שאסען האבען אלארמירט א פּאליציי פּאטרול, וועלכע איז באלד אויפ׳ן ארט פון געשעהעניש.

עס איז היכף ארורכגעפיהרט געווארען א אבלאווע אין דער גאנצער געגענד און עס איז געלונגען 3 פון די אנפאלער צו כאפּען. ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען זענען עס די דריי ברידער ראכמאן, תעראנים און פראנצישעק וועגלינסקי פון פּרינציפּאלנא 9. זיי האבען ערקלערט, אז ז׳ ייהאבען אין אנפאל זיך בעטייליגט, געשאסען האט אבער זייער חבר איגנאצי בארקאווסקי פון דער פּרינציפּאלנא 9. דער פינפטער פון די אנפאלער איז א געוויסער יאן מאנעטא.

די לעצטע צוויי באנדיטען איז דערווייל נאך נישט געלונגען צו כאפּען.

לאנגעס צושטאנד איז א ערנסטער.

אונזער טיפסטן מיטגעפיהל דריקן מיר אויס אונזער חבר

היימאן יאקובאוויטש

צום טויט פון זיין ליבע מוטער

חי׳ ראכל

לאָדזער ארטיסטען-טרופּע

פון יוד. טעאטער אין פילהאַרמאָניע

Spółdzielczy Bank Kredytowy

WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI m. ŁODZI

Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością

איז געוואָרען מיט׳ן היינטיגען טאג איבערטראגען אין נייעם לאָקאַל

אויף פּיעטריקאווער 39, טעל. 187-81

ערלעדיגט אַלערליי באַנק-אָפּעראַציעס. דיסקאָנטאָ. אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען, טשעק-רעכנונגען. פּראָצענטירטע פּקדונות. אָבטיילונג פאַר פּקדונות-שפּאָר-ביכלעך אין זלאָטעס פון 5 זל. און אין דאָלארען, אָבטיילונג פון פּרעמירטע שפּאָר-ביכלעך. קויף און פערקויף פון פאַנט-בריף פון דער לאָדזער קרעדיט-געזעלשאַפט, ווי אויך אויסצאָהלונג פון קופּאָנעס פון פאַנט-בריף.

8-ונג, קירזשנער-מייסטער!

מיטגלידער און נישט-מיטגלידער.

היינט, דאנערשטאג, דעם 2-טען יאנואר, פּינקטליך 8 אָוועגד קומט פאַר אין אייגענעם לאָקאַל, פּאָלודניאָווא 4

אדרינגענדע פאַך-פערזאמלונג

מיט א זעהר וויכטיגע טאג-ארדנונג.

קומט אַלע פּינקטליך, ווייל עס האנדעלט זיך אין אייער עקזיסטענץ.

די פערוואַלטונג

פון קירזשנער-מייסטער-פעראיין, פּאָלודניאווא 4

דעם הערצליכען דאנק

דריקען מיר אויס די יודישע קהלה-פערוואַלטונג פאַר דעלעגירען דעם פּרנס פּליוואצקי און פאַר די שפּענדע, וואָס איז אונז צוגעשיקט געוואָרען צום סיום ספר תורה, ווי אויך די דעלעגאַטען פון קאָאָפּעראַטיווען-באַנק פון אָגראָדאָווא 2, די ה״ה בוכהאלטער און מילגראַם, ווי אויך פאַר זייערע שפּענדען. גלייכצייטיג דאַנקען מיר די פירמע דוד דיאַמאַנד און די פעראייניגטע פליישער פאַר די געשפּענדעטע פליישען צום ביסעט לטובת אונזער פעראיין, ווי אויך דאַנקען מיר ה׳ ליבערמאַן (פּולנאָצנאַ 10) פאַר׳ן געשפּענדעטען ווייך. מיט די גרעסטע האָכאַכטונג צייכענט זיך

די פערוואַלטונג פון גמילת חסדים ביים גרינעם מאַרק 7

3502

8 טובג, פריזיער-אַרבייטער!

היינט, דאנערשטאג, דעם 2-טען יאַנואַר 1930, פּינקטליך 8 אַ זייגער אָוענד קומט פאַר

אַ וויכטיגע פאַך-בעראַטונג

אין אייגענעם לאָקאַל, פּיעטריקאווער 79 מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג:

1) 8-שעה׳דיגער אַרבייטס-טאָג און זונטאָג-רוה און

2) וואהלען פון דעלעגאטען צו דער לאנדעס-קאָנפערענץ פון די פריזיער-אַרבייטער אין פּוילען.

צוליב דער וויכטיגקייט פון דער טאָג-אָרדנונג, קומט אַלע פּינקטליך. די פערוואַלטונג.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראַנקהייטען.

ספּעציעל פאַר לונגען- און הארץ-קראַנקהייטען.

בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

עסט אָן אין דער היים פון 3—5 נאָכמיטאָג.

זייט בעגריסט!

איך בעגריס מיין ברודער און שוועגערין

מרדכי און זעלדע וועלנער

צו דעם חנוכת-הבית פון זייער אייגען הויז

וואָס איז פאָרגעקומען שבת, דעם 28-טען דעצעמבער 1929, און ווינש זיי אַ גליקליך לעבען אין דעם נייעם בנין און זיי זאָלען שטענדיג זיין צווישע, די בויערס.

פ. וועלנער.

שבת, דעם 4 טען יאַנואַר 1930, 11 אַ זייגער פאַרם. אָרדענט איין די לאָדזער „יודישע טעאַטער-געזעלשאַפט״

אין זאַל פון טעאַטער „אדרט״, אַל. 1-טער מאַי 2

א גרויסען דיכטער-פרימארגן

ס׳בעטייליגען זיך די דיכטער-געסט: פר׳ קאַדיע מאלאדאווסקא (וואַרשאַ), איצעק מאנגער (רומעניען), יוסף קירמאן (וואַרשאַ) און משה בראדערזאן.

די דיכטער וועלען רעציטירען אייגענע ווערק.

3505

גרויסע אומרוהען אין גאנץ אינדיען

ווערען ערוואַרט אין די נאָהנסטע טעג

קאַלקוטאַ, 1. (ספּ. טעל.) א ספּעציעלער קאָבלאגראם פון יונייטעד פרעס מעלדעט, אז אין שייכות מיט די דראהונגען פון די אינדישע ראדיקאַלען ווערען ערוואַרט גרויסע אומרוהען וואס זאלען אַרומנעהמען גאנץ אינדיען.

אין בענגאליען זענען אלע טעקסטיל-פאבריקען בעזעצט פון שטארקע מיליטער-אפטיילונגען. אלע מיטגלידער פון אייראפּעאישען פרייוויליגען קארפוס האבען בעקומען געוועהר און אמוניציע. דאס מיליטער און די פאליציי אין די קאזארמעס געפינען זיך אין שארפער קריגס-בערייטשאפט.

עס זענען געמאכט געוואָרען אלע פארבערייטונגען איבערצופיהרען די פרויען און קינדער פון די אייראפּעער פון די פלאנטאציעס אין זיכערע ערטער.

אַרעסטירט די פיהרער פון דער אינדישער נאַציאָנאַלער בעוועגונג

אַמסטערדאַם, 1 (ספּ. טעל.) לויט ידיעות פון באַטאַוויען זענען אַלע פיהרער פון דער אינדישער נאַציאָנאַלער בעוועגונג אַרעסטירט געוואָרען.

מאסען-אויפקויף פון די צארישע רובעלס אין דייטשלאנד

בערלין, 1. (ספּ. טעל.) פון שאנכיי מעלדעט מען אז די כינעזישע רעגירונג האט בעשלאסען אריינצופיהרען א רעגיסטראציע פון די אלטע רוסישע באנקנאטען וואס געפינען זיך ביי די כינעזישע בירגער, אין מוקדען אליין איז רעגיסטרירט געווארען א סומע פון איבער 60 מיליאן רובל.

די פעראָרדנונג פון דער כינעזישער רעגירונג שטעהט אין שייכות מיט די סאוויעטיש-כינעזישע אונטערהאנדלונגען וועגען דער מזרחדי כינעזישער באהן.

די ראַזינע ידיעה האט אין די קרייזען פון די בערלינער שפעקולאנטען ארויסגערופען א גרויסען טומעל. עס ווערען איצט מאסענהאפט אויפגעקויפט צארסקע רובעלס, וואס ווערען ארויסגעפיהרט אויפן וויטען מזרח. די פרייזען פון די צארישע רובעלס זענען געוואלטיג געשטיגען.

פערקלענערט די דיסקאנטא אין בעלגיען

בריסעל, 1. (ספּ. טעל). די בעלגישע באנק האט פערקלענערט די דיסקאנטא אויף 3 און א האלב פראצענט אויף אזא אופן האט בעלגיען די נידריגסטע דיסקאנטא אין דער וועלט.

וואהלען צום שלעזישען סיים

קאטאוויץ, 1. (ספּ. טעל.) אין שייכות מיט בעשטימען דורכ'ן סענאט א נייע וואהל-ארדינאציע פארן שלעזישען סיים, וועלען די וואהלען צום ראַזינען סיים פארקומען אין פריהלינג.

א מיניסטער גיט זיך אפּ אין דימיסיע

צוליב דער בעשולדיגונג אין נעהמען כאבאר

וויען, 1. (ספּ. טעל.) פון בוראַפּעשט מעלדעט מען:

צוליב דעם, וואס דער זשורנאליסט שאַקאל, וועלכען דער אינערן-מיניסטער שטאזסקי האט אנגעקלאגט פאר רכילות האט בעקומען פערהעלטנישמעסיג א קליינע שטראף, וועט דער מיניסטער זיך אַנגעבען אין דימיסיע.

אין די פאליטישע קרייזען האלט מען, די שטראף, וואס שאקאל האט בעקומען פאר ועהר א קליינע. מען האט גערעכענט אז ער וועט שטארק בעשטראפט ווערען, ווייל ער האט בעשולדיגט דעם מיניסטער אין נעהמען כאבאר.

פּרעזידענט מאַסאַריק זאל רעזיגנירען פון זיין אַמט

בענעש וועט פערנעהמען זיין אמט

פראג, 1. (ספּ. טעל.) אין א פרעסע-אינטערוויאו, האט פרעזידענט מאסאריק ערקלערט, אז דעם 7-טען מערץ 1930 אין 80-טען יאהר פון זיין לעבען איז ער גרייט אפּצוטרעטען פון זיין אמט אלס פרעזידענט פון דער טשעכאסלאוואקישער רעפובליק, אויב עס וועט זיך נאר געפינען א נאכפאלגער, וואס ווינע פעהיגקייטען, זאלען גאראנטירען די ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון דער רעפובליק.

אין די אפיציעלע קרייזען הערשט די איבערצייגונג, אז מאסאריק בעטראכט פאר א ווירדיגען נאכפאלגער בענעשען.

מאסען-אַרעסטען צווישען די טראצקיסטען אין מאסקווע

קאַוונאַ, 1. (ספּ. טעל.) פון מאסקווע מעלדעט מען, אז די לעצטע טעג האט מען אין מאסקווע ארורכגעפיהרט מאסען-ארעסטען צווישען די מיטגלידער פון דער געהיימער אפּאזיציע, וואס האט אונטערגעהאלטען די פערבינדונג מיט טראצקין. די ארעסטירטע ווערען בעשולדיגט, אז זיי האבען ארויסגעפיהרט קיין אויסלאנד וויכטיגע דאקומענטען, וואס קאמפּראמיטירען אין א גרויסער מאס די קאָמיטעטן-רעגירונג. צווישען די ארעסטירטע געפינט זיך איינער דער מערדער פון ערשטען דייטשען פאר-שטעהער אין מאסקווע גראף מירבאך, בלומקין, וועלכער איז דורך דער ג.פּ.או. פערמשפּט געווארען צום טויט.

פייערליכע התחלת הספר אין לובלין

לובלין, 1 (י. ט. א. טעלעגראַפיש). אין דער גרויסער לובלינער ישיבה איז היינט פארגעקומען א פייערליכע התחלת הספר. צו דער פייערליכקייט איז געקומען א עולם פון עטליכע טויזענד מענשען. עס זענען געהאלטען געוואָרען פיל דרשות. דערונטער פון הרב שפירא.

זיצונג פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 1 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) אין צוזאמענהאַנג מיט דער רייזע פון אַדוו. האַרי סאַקער קיין לאָנדאָן, איז פארגעקומען אַ זיצונג פון דער ציוֹנ. עקזעקוטיווע אין איינעם מיט'ן פרעזידיום פון ועד הלאומי. האַרי סאַקער האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער פאָליטישער סיטואַציע אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די אויספאָרשונגס-קאָמיסיע האָט פערענדיגט איהר אַרבייט.

פרוֹי שאָלד האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון דער ציוֹנ. אָרגאַניזאַציע אין ענגלאַנד און אין אַמעריקע.

נאָך די רעפעראַטען האָט זיך ענטוויקעלט אַ ברייטע דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט די ה"ח: דיזענהאָף, בן גוריון, בן צבי, רובאַשאָוו א. אַ.

עס זענען בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגען וועגען קאָנסטיטוציאָנעלע ענדערונגען אין דער א"י רעגירונג און דער סדר היום פון דער פאָר-שטעהענדער סעסיע פון אַדמיניסטראַטיווען ראַט פון דער יודישער אַגענץ, וואָס וועט פאָרקומען אין ניו-יאָרק.

ניי-יאָהר-ווינשען פון די יודישע זעלנער

וואַרשאַ, 1, (י.ט.א. טעלעגראַפיש). צווישען די, וועלכע זענען היינט געקומען ווינשען דעם מלוכה פרעזידענט צום נייעם יאָהר, האָט זיך אויך געפונען דער פעלד-ראַבינער, פּולק. ד"ר מיזעס, וועלכער האָט דעם פרעזידענט איבערגעגעבען ווינשען אין נאָמען פון די יודישע זעלנער.

קאנפערענץ צווישען מאַקדאַ-נאַלד און טארדיע

לאנדאן, 1. (ספּ. טעל.) די קאנפערענץ צווישען מאקדאנאלד'ן און טארדיע וועט פארקומען דעם 19-טען יאנואר אין דעם גוט פון ענגלישען פרעמיער. טארדיע וועט בעגלייטען אויך בריאן.

העריא רעזיגנירט פון זיין אַמט אַלס בירגערמייסטער

ליאן, 1. (ספּ. טעל.) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון ליאנער שטאט-ראט איז געקומען צו א גרויסען סקאנדאל.

דער ליאנער בירגערמייסטער העריא האט פערלאזען דעם זאל אין דעם שטאט-ראט, ערקלערענדיג, אז צוליב דער סיסטעמאטישער אפּאזיציע פון די סאציאליסטען, האט ער בעשלאסען צו רעזיגנירען פון אמט פון בירגער-מייסטער.

הינדענבורג אנגעקלאגט דעם רעדאקטאר פון היטלערס ארגאן

בערלין, 1. (ספּ. טעל.) אין די היגע פאליטישע קרייזען האט ארויסגערופען א גרויסע סענסאציע די ידיעה, אז דער פרעזידענט הינדענבורג האט אנגעקלאגט דעם ארגאן פון די היטלעראווצעס „דער אנגריף" פאר א ארטיקעל וואס די צייטונג האט פערעפענטליכט און אין וועלכען עס איז שטארק אנגעגריפען און בעליידיגט געווארען דער פרעזידענט הינדענבורג. דער ארטיקעל האט געטראגען דעם טיטול: „צו לעבט נאך דער פרעזידענט פון דער רעפובליק".

ענטדעקט א אינטערנאציאנאלע באנדע פון הענדלער מיט נארקאטיקען

בערלין, 6. (ספּ. טעל.) א דאנק די בעמיהונגען פון דער שווייצארישער, עסטרייכישער און דייטשער פאליצ' יאיז געלונגען צו ענטדעקען א אינטערנאציאנאלע ארגאניזירטע באנדע פון הענדלער מיט נארקאטיקען (קאקאין, העראין און מארפיום), אין דער שפיץ פון דער באנדע איז געשטאנען א רייכער יאפאנער, א אייגענטימער פון א גרויסען האנדעלס-הויז אין יאקאהאמא.

זיין געהילף איז געווען דער בעקאנטער עסטרייכישער סוחר אלטמאן ביי וועלכען מען האט געפינען א ריזיגען סקלאד פון די נארקאטיקען.

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!

זאָ זאָלסטו ווייטער קומען צו לויפען אין בעוו. רעכטסקאָנסולענטען-ביוראָ צו ה'

מאַנעלאַ, פּיעטריקאווער 17

(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 79-148

וויאזוי עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אדוואָקאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אינזשאַנד ראָזיצקעטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

מיט אַכטונג
מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט
פּעטריקאווער 17.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.

געסט פון אַמעריקאַ! געסט פון אַמעריקאַ!

גאַסטראָלען פון די בעוו. הויפּט-אַרטיסטען, גרינדער פון דער 1. ווילנער טרופּע

בעלע בערינא, חיים שניאור

פרייטאָג, דעם 3 טען, זונטאָג, דעם 5 טען, 9 אַ זייגער אָוונט

פרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז! פרעמיערע!

דער נייעסטער שלאַגער, וואָס איז געשפּילט געוואָרען אין ניו-יאָרק 2 סעזאָנען

איהר פערשפּילט לעבען

פאַמיליען-בילד אין 4 אַקטען פון ז. ליבין. הויפּט-ראָלען: רבקה—בערינא; אי. ידאָ—שניאור

שבת, דעם 4-טען, ווערט נישט געשפּילט.

מאָנטאָג, דעם 4-טען, 9 אָוונט גרויסע פאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50

דיבוק

די דראַמאַטישע לעגענדע פון דעם בעוואוסטע שרייבער ש. אַנ-סקי. אין 3 אַקטען פון ש. אַנ-סקי. הויפּט-ראָלען: לאה—בערינא; מיראָפּאָלער צדיק—שניאור.

ס'נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאַן, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פאָדערמאַן. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פאַלאַנסקי, ראַקאָוו.

אַדמיניסטראַטאָר: מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג!

„אינטריגאנט"

אין דער הויפּט-ראָלע:

EMIL JANNINGS

נעכסטער פּראָגראַם:

אויסטערלישע ליגענס פון נינא פּעטראָוונא

פערשטאַרקטער אָרקעסטער. פערשטאַרקטער אָרקעסטער.

דער זאַל איז גוט בעהייצט.

אגרויס צימער מיט א בעזונדערן איינגאנג

(מעגליך גלייך פון די טרעפּען) אַלס סוב-לאָקאַטאָר ווערט זאפארט געזוכט. אָפּערטען אונטער "H".

אקירזשנער-מאשין

אין גוטען צושטאַנד ביליג צו פערקויפען. צו ערפאַהרען קאָנסטאַנטינער 20, וו. 64.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

[illegible]

גרויסע איבעראשונג

נור אויף א קורצע צייט!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אז כ'האָב פאַרגעבערייט

א גרויסע פּרעמיע

צו יעדען ½ טוץ רעטוש. פאָסטקאַרטען גיב איך צו

א סאלאן-פּאָרטרעט

ווי אויך ווערען אויסגעפיהרט ½ טוץ פאָטאָפּאָסטקאַרטען 1 פ. פון 5 זל. אָן, ווי אויך זעמטליכע קונסט-פאָטאָגראַפיעס פאָרטרעטען, גרופּען- און ענצעל-אויפנאַהמען לויט די נייעסטע פאָטאָ-קונסט. קומט און איבערצייגט אייך! מיט אַכטונג

קונסט-פאָטאָגראַפישער אַנשטאַלט

„PARISIEN"

צופאָהר מיט די טראַמוואַיען: 14, 1 און 6

30 פראַנציסקאַנער 30

רומעניע פערענטפערט זיך

מיט א געוויסער בעפרידיגונג האבען מיר געלייענט די ערקלערונג פון דער רומענישער רעגירונג וועגען דעם, אז „די אנפאלען אויף יודען" מצד די פערזאמעלטע אנטיסעמיטישע סטודענטען אין קלויזענבורג זענען איבערטריבען. מיר זאגען: „א געוויסע" בעפרידיגונג און נישט קיין פולשטענדיגע בעפרידיגונג — ווייל דאס ווארט „איבערטריבען" בעווייזט, אז אנגעפאלען איז מען, געשלאגען האט מען, נאר דער סך־הכל איז איבערטריבען: אנשטאט די צעהן וואס זענען בעפאלען געווארען, זאגט מען, אז עלף האבען געליטען פון די איבערפאל. עס אבער אונז קומט אייך אן, נישט אויף דער איבערטריבענער צאהל, אויף די עלף, נאר אויף דער פאקטישער צאהל, אויף די צעהן געשלאגענע, און דען די צאהל צעהן אומשולדיג־געשלאגענע נישט גענוג, אז מ'זאל דעם רומענישען בילדונגס־מיניסטער פארווארפען בייזווילינקייט דערין, וואס ער האט דערלויבט די אנטיסעמיטישע סטודענטען זייער קאנגרעס?

מיר האבען א געוויסע בעפרידיגונג דערין, וואס די רומענישע רעגירונג האט עס געהאלטען פאר נויטיג, על כל פנים, זיך אפצורופען אויף דער בעשולדיגונג. וואס ווערען געמאכט געגען איהר; וואס זי בלייבט נישט גלייכגילטיג צו אונזערע פארווארפען, און — ענטפערט. אבער דער עצם ענטפער קאן נישט בעפרידיגען.

ווארים דער ענטפער לייד פון דער אויגענשיינליכער טענדענץ; צו כשר'ן די אנטיסעמיטישע סטודענטענשאפט. און געפינען א שעיר־לעזאזל אויף וועמען ארויפצוווארפען די שולד פאר זייער באנדיטיזם.

דא האט א צייטונג נישט געוואגט אפלייקענען איהרע ידיעות וועגען שענדליכע טאטען, וואס די סטודענטען זענען בעגאנגען — בעפאלט מען די רעדאקציע און מ'רעכט אויס עטליכע פענסטער... דא ווערען די סטודענטען פאלש אינפארמירט וועגען די צילען און אויפגאבען פון די מאסאנען, און זיי רייסען זיך ארן אין „טעמפעל" פון די מאסאנען, און מאכען דארט א חורבן, און ממש „קינדער ווי שרים" וואס מ'טאר נישט ארויסלאזען פון שטוב אהן אנ'עלטערען וואס זאל אכטונג געבען אויף זיי...

און זיי, אט די שלעגער און סטודענטישע קאפקעס, זוכט עס דער קאמוניקאט פון דער רעגירונג צו שיצען און צו פערדעקען: „מ'האט, געזאגט, איבערטריבען זייערע שלעכטע מעשים"...

און טאמער האלטען מיר אפשר געזען נאיוו גענוג — אנצונעהמען די פערענטפערונג ווי א כשרע מטבע קומען די רומענישע סטודענטען גופא און דערלאזען דאס נישט. אלע האבען געלייענט:

„...וועכצעהן יודישע סטודענטען זענען פערוואונדעט געווארען, פון זיי זעקס — ערנסט, אין אנ'איבערפאל אויף זיי, פון די רומענישע סטודענטען אין יאסער אוניווערזיטעט. פאליציי און סאלדאטען האבען ארומגערינגעלט דעם אוניווערזיטעט, אבער די שולדיגע האבען זיי נישט געקאנט ארעסטירען".

און אויך דא האט די רעגירונג א פערטיגען תירוץ: „דער פאגראם פון די אנטיסעמיטישע סטודענטען אין יאסער אוניווערזיטעט איז דער רעזולטאט פון דער העצע, וואס די אייזערנקוס (ליבעראלע) פארטיי האט געפיהרט צווישען די סטודענטען".

אבער אויך דער תירוץ איז קיין תירוץ נישט. ווארים אויב די רעגירונג האט געוואוסט אז די אווערעסקו־פארטיי העצט די סטודענטען צו בייזע מעשים, פארוואס האט מען עפעס גארנישט געהערט דערפון, אז די מאניו־פארטיי, אדער די רעגירונג, זאל עפעס אונטערנעהמען געגען דער העצע? פארוואס האט מען נאך ביז־איצט נישט געהערט, אז די רעגירונג זאל אפשיידען דעם אינטריגאן און העצער פראפ. קוזא, פון די סטודענטען און זיי בעפרייען פון זיין שעדליכער ווירקונג? און בכלל, וואס איז עס פאר א שטענדיגער תירוץ: „מ'האט געהעצט"? אויב מ'האט צו טון מיט אזא אימפולסיווער יוגענד, וואס לאזט זיך אנטערהעצען פון יעדען פערבייגעהער אויף יעדער פערברעכען, — דארף מען זיי האלטען איזאלירט פון דער געזעלשאפט, אדער זיי קורירען. האט עפעס די רעגירונג פיל געטאן, כדי אויסצוקורירען איהרע יוגענדליכע שלעגער פון זייער געפעהרליכער נערוועזיטעט? מיר האבען דערפון נישט געהערט.

און אז די רעגירונג פערענטפערט זיך פאר לייטען און טוט גארנישט פאר אינוועניג, זאל זי זיך נישט וואונדערען, אויב די פערענטפערונג האט נישט די ווירקונג, וואס די רעגירונג איז אויסען (מיט איהר צו דערגרייכען.

ט.

—=]o[=—

מאראל אין דער פאליטיק

אנ'ארטיקעל פון סיים־מארשאלעק דאשינסקי

אין נייאהר־נומער פון „ראבאטניק", איז פערעפענטליכט פאלגענדער ארטיקעל פון סיים־מארשאלעק דאשינסקי א.ט. „מאראל אין דער פאליטיק":

איך הער שוין ווי דער המון פון האלב־אינטעליגענטען קייכט פאר געלעכטער, ווען עמיצער דערמאהנט די בעדייטונג, די ראל פון מאראל אין דער פאליטיק. דיזעלבע וועלכע האלטען אין איין איבערחזרען וועגען דער קריסטליכער אידעע אין דער מלוכה, דיזעלבע וועלכע שרייבען צו מלכים און דיקטאטארען איבערמענשליכע טוגענדען, וועלכע פאלען אריין אין התלהבות פון א קרעטין איבער דער פארם פון א דיקטאטארישען שטיוועל, פינטלען אייגער צום אנדערען ווי די פערד־הענדלער, ווען מען פערלאנגט מאראל אין דער פאליטיק, אדער אין עפענטליכען לעבען, אין רעגירונגס־טאטען.

א פאליטיקער, דאס איז א שווינדלער, א ליגנער, וואס פראפאגירט וואסער און אליין טרינקט ער וויין.

אין דער דאזיגער העצע איז פערהאן א דאפעלטער מיין. איינער אנ'ערליכער, דער צווייטער א נאכגעמאכטער, ווען מען לייענט, ווי אויפ'ן בעפעהל פון קסרים און מלכים האט מען אפיציעל נעגאנט ליגען, ווי מ'האט געשריבען פאר רעגירונגס־געלד פון אומרייניגע קוועלען (כדי אנצוהאדעווען די פרעסע־שרצים), כדי נאר צו פערטעמפען די פאלקסמאסען און אפנארען די שכנים, גלויבט מען טיף, אז פאליטיק איז זעהר אנ'אומאראלישע זאך.

ווען ביסמארק האט פראקלאמירט, אז „קראפט געהט פאר רעכט". ווען אנדערע בעהויפטען, אז רעפארמען פון קאנסטיטוציע פיהרט מען דורך מיטען שטעקען, איז פולקאם פערשטענדליך דער טיפער עקעל פון אנ'ערליכען מענש בנוגע צו פאליטיק.

ווען ערליכע מענשען קוקען זיך צו צו האהל־שווינדלען, מיט א טיפערער פעראכטונג, ווי צו א קארטען־שווינדלער און אין נאמען פון אט דעם מאראלישען רעזאנוש היילען זיי נישט האבען קיין שום געמיינזאמעס מיט פאליטיק מוזען מיר אנערקענען זייער מאטיווען.

אבער נאר ביז צו א געוויסען גראד. דער עקעל אליין, די פעראכטונג אליין איז נישט גענוג פאר א ציוויליזירטען מענשען, כ'וואלט געזאגט פאר א מענש פון א העכערער ראסע.

דא מוז מען קעמפען! אנזאגען קריג דער געוואלט, שווינדעל, פערטעמפונג פון די בירגער, שמייכלערייען לגבי שטארקע, דער דעמאגאגיע פון געשיקטע מענשלך ביי דער מלוכה־שיסעל, דעם פערטרעטען זיך פון פאראזיטען ביי די צאהלרייכע פינאנץ פלעצער א.א.וו. א.א.וו.

דער דאזיגער קאמף איז אויך פאליטיק. אבער פאליטיק אין נאמען פון מאראל. פאליטיק פון זעלבסטווירדע, איינפאכקייט און ערליכקייט, פאליטיק פון רעכט, פון בעשיצען די ליידענדע, אויסגענוצטע, פערטעמפטע און פערגוואלטיגטע.

און ס'איז נישט אזוי שלעכט, אז דאס עפענטליכע לעבען פון ציוויליזירטע פעלקער זאל זיין נאר א שפילצייג אין דער האנד פון פערגוואלטיגער און אויסוואורפען. די פאלקסמאסען זענען נישט אזוי פינסטער, אז זיי זאלען נישט איינזעהן די נישטיגקייט פון פאליטיקער־גענארער.

ביי אלע העכערשטעהענדע פעלקער זענען שוין היינט פערהאן מעכטיגע מענשען־גרופען, וועלכע ווילען נישט הערען פון קריג, וועלכע זענען שאוויניזם, וועלכע זענען געגען געוואלט־טאטען אין דער מלוכה, וועלכע צונישטמאכען דאס רעכט דורך לאקייען, וואס רופען זיך אין יוסטיץ־מיניסטארען, וועלכע זענען דעם אלעמען, וואס מאכט פון פאליטיק א שווינדעל. די דאזיגע גרופען, פארטייען גאנצע, פעראייניגונג פון מענשען מיט א היכער, מיט א העכסטער אינטעליגענץ און א מאסע אומאפהענגיגע קינסטלערישע טאלאנטען — קעמפען, דער אין די ווייטערע, דער אין די נאהענטערע רייהען, אבער זיי קעמפען, נישט ווי קרעכצען, זיי קלאגען נישט, בעהאלטען זיך נישט אין א מייזען־לאך, כדי דערנאך זיך אליין צו פעראכטען אין עפעס א העכערען מאמענט פון בעוואוסטזיין.

עס קאן אלזא זיין פאליטיק, וואס איז גלייך צו שווינדעל און פאליטיק, וואס איז בעזעלט פון דער העכסטער מאראלישער טוגענד.

בילדער פון יודישען פאריז

סטודענטען

יעדען טאג זיץ איך אין אויפנאהם צימער ביים יודישען סטודענטען־פעראיין אין פאריז. פאר לייטען הייסט עס „אויפנאהם צימער", אין אמת'ען אבער, דינט עס פאר אלע בעדערפענישען פון פעראיין: סעקרעטאריאט, אינפארמאציע־ביורא, פרעזידיום־צימער, קלוב און לייען־זאל און כתם בעגעגניש־פלאץ פון אלע סטודענטען. א קליין צימערעל, פינסטערלעך, שטארק אנגעראיכערט און גאר וועניג לופט, א שטענדיגער גערויש און טומעל. עס הערען זיך פערשידענע שפראכען מיט מאמע־לשון אין דער שפיץ; א קאליידעסקאפ פון געזיכטער געהט פאר דעם קליין טישעל פערביי.

איך זיץ און נעהם אויף פריש־אנגעקומענע סטודענטען. יעדער לעגט אויס זיין פעקעל צרות און ווארט מיט נערוועזע אומגעדולד אויף ענטפער און אינפארמאציע. די בולט'ערע טיפען פערבעהאלט איך אין מיין זכרון און נאך זיי נאך שטעל איך צונויף דעם גאנצען בילד פון דער משונה'דיגער פיל־פנים'דיגער בעשעפעניש וואס טראגט, דעם אמאל אזוי שטאלץ־קלינגענדען נאמען, „יודישע סטודענטענשאפט". און מיט א גע־ריקט הארץ פערלאז איך יעדען אווענד דעם פעראיין.

דער מתמיד

„איז ווען זשע וועט איהר מיר אויסהערען? איך ווארט שוין דעם דריטען אווענד אויף אייך", דער פערשטיקטער קלאנג פון זיין שוואכער, ציטערדיגער ברומע־שטים טרייסעלט מיר אויף. איך הויב אויף די אויגען, וויש אויס די ברילען, מאך א ביסעל שטילער די טומלענדע חברה ארום און קוק זיך גוט איין אין איהם. א הויכער, א דארער, ממש די ביינער אויסצוצעהלען; פון הויכקייט און פון שטענדיגען זיצען איינגעבויגען, מאכט ער אנ'איינדרוק פון א הויקער. א בלאס געזיכט, אהן א בלוטס־טראפען, דער קלאסישער שלום־עליכם־אינטעליגענט. א פאר פארבלאזע, דערשראקען־פינסטערדיגע אויגען און לאנגע דארע־אויסגעאיידעלטע הענד. ארעם, זעהר ארעם געקליידעט. אין די הענד האלט ער א גרויסען געלבליך־אפגעבליאקעוועטן פארטפעל און זוכט עפעס אינווייניג די גאנצע צייט. דער קראגען זיינער מיט'ן שניפס זאגען ביידע עדות, אז נישט דער בעל־הבית האלט פון זיי, נישט זיי פון איהם.

פון אנפאנג רעדט ער שטיל און עטוואס הכנעה'דיג, נאר אין מיטען פערגעסט ער זיך, נעהמט מאכען מיט די הענד און בייזערט זיך אונטער א ביסעל.

„כ'בין אפילו א סטודענט, נאר כ'וועל רעדען יודיש. ס'איז מיר לייכטער. פראנצויזיש קאן איך נאך נישט און דייטש האב איך שוין פערגעסען. כ'וואלט רעדען העברעאיש, נאר אייער ספרדישע חברה קען איך נישט ליידען. ס'קלינגט מיר מעשה יונגעל.

— כ'בין אליין פון פוילען פון א קליין שטעטעל נעבען צעכאנאוויטש, געלערנט פאר דעם אין א ישיבה, נאכדעם אין א העברעאישע גימנאזיע, און איצט וויל איך לערנען אין סארבאן פילאזאפיע. א יאהר צייט האב איך שוין געלערנט אין בערלין אין וויסענשאפטליכען יודישען אינסטיטוט. כ'ווייס אז עס איז שווער צו מאכען א לעבען מיט פילאזאפיע אבער קיין אנדער פאך ציהט מיך נישט, און אין דער היים האב איך גאר נישט וואס צו טון. איך בין געקומען פילאזאפיע לערנען. קיין געלד פון אייך פערלאנג איך נישט, מיין מאמע וועט מיר שיקען צוואנציג דאלאר יעדען חודש"!

„אוממעגליך אויסצוקומען מיט דעם" — האק איך איהם איבער אין מיטען — „צוואנציג דאלאר איז א הונגער טויט, אין פאריז מוז מען האבען מינימום פערציג דאלאר א חודש".

„וואס הייסט וועניג"? נעהמט ער זיך בייזערען. „יעדער דאלאר האט דאך 25 פראנק און צוזאמען איז דאך דאס א סכום פון פינף הונדערט פראנק! אין בערלין ביי א העכערער וואליוטע האב איך אזוי געלעבט, און נאך אפגעשפארט אויף א מאנטעל אויך. איהר דארפט וויסען, חבר, אז איך בין נישט קיין שמעלקע־סטודענט, נאך ארטיסטקעס לויף איך נישט און שאמפאניער וועל איך נישט טרינקען און פון שאקאלאד און נאך אזעלכע אויסברענגערייען האלט איך בכלל נישט. איך זיץ און לערען און אויב איך פערליר צייט אויפ'ן עסען און אמאל א שאך־שפילען, יאג איך דאס אן ביינאכט. כ'שלאף זעהר וועניג, כ'קען כמעט נישט שלאפען, כ'הוסט, פערענדיגט ער שטיל און לאזט אראפ שולדיג די אויגען. נאר גלייך פערכאפט ער זיך און גיט שוין צו מיט א פעסטערען טאן „און אגב האב איך א פאך אין האנד, כ'קען געבען העברעאישע שטונדען, מעהר נישט א שאד אפצוגרייסען די צייט פון לערנען, נאר א פאך האב איך".

„אבער חבר", זאג איך שוין מיט אומגעדולד, „אין פאריז וועט איהר מיט העברעאישע שטונדען גאר נישט מאכען; געבערס זענען דא א סך, נעהמערס וועניג. זוכט אנ'אנדער ארבייט". הייסען איהם געהן אין א פאבריק דרעהט זיך ביי מיר דער צונג נישט און איבערינגענס נעהמט מען זעהר שווער אן אויסלענדער.

„וואס הייסט, נישטא קיין העברעאיש"? ווערט ער שוין אין כעס, „נישטא קיין יודען, וואס? ביי אייך אין פאריז איז בכלל ווילדע דרכים, אכציג טויזענד יודען און נישטא דא קיין יודיש לעבען, עפעס א היימישע סביבה, העברעאיש, גאר נישט! ביי אונז, א קליין שטעטעל, איז פערהאן קורסען אויף העברעאיש, א קלוב, א שאך־קרייז און דא... ער גיט א מאך מיט דער האנד און פערהוסט זיך. „איז דא פערהאן א יודישער סטודענטען־רעסטאראן, א כשר'ער"?

איך ווער א ביסעל צוטומעלט פון דער נישט־געוועהנליכער פראגע און זאג גלייך, אז נישט.

„א כשר'ער רעסטאראן פאר סטודענטען נישטא? איז וואו עסט מען? מיינט נישט, אז איך בין אזוי פרום, ניין, נאר כשר איז אלע מאל ריין און געזונד. עס איז געוויס דא אזא ארט, נאר איהר ווייסט נישט".

איך פיהל, אז דעם צוטרוי צו מיר פערלירט ער שוין, נאר כ'האלט זיך נאך שטייף און כ'בין גרייט צו געבען תשובות אויף זיינע פראגען.

„און וואו קריגט מען דא א צימער ביי א פריוואטע פאמיליע"? פרעגט ער מיך שוין מיט רוגזא.

„פריוואטע צימערען זענען זעהר זעלטען דא. אין פאריז וואוינען אלע אין האטעלען. סטודענטען אויך" ענטפער איך ענטשלאסען.

„א האטעל! איהר לאכט פון מיר, חבר, וואס בין איך פאנאנסקי, אין א האטעל צו וואוינען? ביי אונז אין פוילען, גיט ער מיר צו ערקלערען שוין אויפגערעגט „וואוינען אין האטעלען אדער מיליאנערען אדער קאמי־וואיאזשארען, נישט קיין סטודענטען! פשוט, זאגט, אז איהר ווייסט נישט". דעם סוף רעדט ער שוין ארויס בייז און אנגעבלאזען. אין זיינע אויגען לייען איך א שטומען פארוואורף, וואס א מענש וואס קען די לאגע אזוי וועניג, פערנעהמט אנ'ארט פון א ראטגעבער.

ער געהט אוועק; כ'בלייב זיצען פערטומערט און פון דערווייטען זעה איך נאך ווי ער דרעהט זיך א ווייל'ע אין צימער, פרעגט עפעס אנ'אויסגעפוצטען אונגארישען סטודענט וועגען אנ'צימער און אז יענער שניידט איהם אפ „כ'פערשטעה נישט", נעהמט ער לאנגזאם דאס טיר הענטעל קוקט ארום אלעמען און געהט שטיל ארויס...

די בת־יחידה פון לאדז

ווי דורך א שטורם ברעכט אויף די טיר און ס'רייסט זיך אריין א גאנצע גרופע יונגע סטודענטלעך. די אנפיהרערין איז א צוואנציג־יעהריג מיידעל, הויך, געזונד און שעהן, ארויסרופענד־פערפוצט געקליידעט. פון איהר פולען, קיילעכדיגען געזיכט, פון די פינקלענדע, פרעך־קוקענדע גראהע אויגען; פון איהר גאנצער, שלאנקער, פעסט־געבויטער, אבער שעהן ווייבליכער פיגור, שטראמט אזא מין לעבענסלוסטיגקייט, אזא גאוה'דיג זעלבסטצופרידענע שטיפערישע בעציהונג צום לעבען, צו אלעמען ארום און צו זיך אליין, אז כ'שפיר ווי פרעמדע אומבעקאנטע ווינטען וואלטען געגומען בלאזען אין מיין קליין צימערעל. איהרע דריי בעגלייטער זענען אויך פרעהליכע יונגע לייטלעך, גוט אויסגעפאשעטע, פראנטאוואטיש־אנגעטאנענע און ווייזט אויס ביז קעלבערנע התפעלות „פערקאכטע"

(ווייטער וועט זיין).

—=]o[=—

סטאטיסטיק פון פערמאכטע שוהלען

מאסקווע, 1 (י. ט. א. טעלעגראפיש). דא איז פערעפענטליכט געווארען א סטאטיסטיק, וואס בעציהט זיך צום קאמף געגען רעליגיע אין סאוויעט־רוסלאנד. לויט דער סטאטיסטיק איז איצט אין רוסלאנד פערהאן מיט 646 שוהלען וועניגער ווי פאר דער רעוואלוציע. אויף אוקראינע זענען ביז 1914 געווען 1500 שוהלען, איצט 900.

ניי'ער פאָלקסבלאַט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאָלקסבלאַט

2
דאנערשטאג
ב׳
טבת תר"צ

יאנואר
זון-אויפגאַנג 7.45
זון-אונטערגאַנג 3.29

ווינטער-שטיצע פאר ארבייטסלאזע

הויבט מען אז ארויסצוגעבען דאנערשטאג דעם 2-טען יאנואר

(מ) דער מאַגיסטראַט מאַכט דערמיט בעקאַנט, אַז היינט דאָנערשטאָג דעם 2. יאַנואַר הויבט זיך אָן דאָס אויסצאָהלען פון די ווינטער-אונטערשטי-צונגען פאַר דעצעמבער 1929. די אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען זיך געמאָלדען אין אַמט ב׳ז׳ן 28. דעצעמבער און זענען בערעכטיגט צו בעקומען אונטערשטיצונג.

די אויסצאָהלונג וועט פאָרקומען פון 9 ביז 2 בייטאָג אין לאָקאַל פון אַמט, פיעטריקאָווער 212. לויט פאָלגענדער אָרדנונג:

היינט דאָנערשטאָג, דעם 2. יאַנואַר פון 9 ביז 11 די אַרבייטסלאָזע, וועלכע זענען רעגיס-טרירט אין דער ערשטער אַפטיילונג פון מלוכה'-שען אַרבייטס-פערמיטלונגס-אַמט מיט די פאַמיליען נעמען אויף די אותיות:

A B C D E F G H I J

פון 12 ביז 2 די פערערגיסטרירטע אין דער צווייטער אַפטיילונג מיט די פאַמיליען-נעמען פון A ביז J איינשליסליך.

מאָרגען פרייטאָג, 3. יאַנואַר פון 9—11 די פערערגיסטרירטע אין דער ערשטער אַפטיילונג אויף

K L Ł M N O

און פון 12 ביז 2 בייטאָג די פערערגיסטרירטע אין דער צווייטער אַפטיילונג אויף די זעלבע אותיות.

שבת, דעם 4. יאַנואַר פון 9 ביז 11, די רעגיסטרירטע אין דער ערשטער אַפטיילונג פון מלוכה'שען אַרבייטס פערמיטלונגס-אַמט מיט די פאַמיליען-נעמען אויף די אותיות:

P R S T U W Z

פון 12 ביז 2 — די פערערגיסטרירטע אין דער צווייטער אַפטיילונג אויף דיזעלבע ליטערעס.

די אַרבייטסלאָזע מוזען ביי זיך האָבען אַ פערזענליכען דאָקומענט, אָדער אַ צייגניש פון אידענטישקייט און אַ לעגיטימאַציע פון מלוכה'שען פערמיטלונגס-אַמט.

סילוועסטער-נאכט אונטערן צייכען פון קאטאסטראפאלען קריזיס

מיר שטעהען פאַר אַ פאַקט פון אַ פאָלשטענ-דיגען דורכפאַל פון „סילוועסטער". אייגענטליך, על פי שכל, האָט געדאַרפט זיין פונקט קאַפויער: וואָס ערגער דאָס יאָהר איז, אַלץ פרעהליכער איז דער סילוועסטער. דער עולם בייטעט אויס אַל-דאָס בייז צום אַלטען יאָהר און בעגעגענט דאָס נייע יאָהר מיט הולאַנקעס און פרעהליכקייט. אַ חיי שעה, איז אויך גוט.

היינטיגען סילוועסטער האָט איינגעצען ענ-טוישט. דער לאָדזער עולם איז אַזוי רעזיגנירט און פערצווייפעלט, אַזוי פערשיט מיט „אופּאַד-לאָשטש'ן", „נאַדזאָרען", פראָטעסטען און אַרבייטס-לאָזיגקייט, אַז זי האָט אפילו די סילוועסטער-נאַכט געלאָזט געהען צום פראָסעס.

שוין אַ שטיק פאַר „סילוועסטער" האָט מען געזעהען, אַז ס'וועט זיין „שוואַך". די שניידערינס, שניידערס, פריזיערס, מאַניקיזשיסטקעס, האָבען בעהאַט בעדייטענד ווייניגער אַרבייט ווי יעדעס יאָהר. דערפאַר האָבען זיך בעוויזען בעקאַנטמאַ-כונגען וועגען נייע אונטערנעהמונגען: „סמאָקינגס און באַל-קליידער אויף אַפּנויץ". די דאָזיגע אונ-טערנעהמונגען האָבען זייער סחורה יאָ אַפּגעזעצט.

מאַסקען-בעלער און גלאַט בעלער זענען דאָס יאָהר געווען ווייניגער ווי יעדעס יאָהר. עס זענען אויך נישט געווען די פערשידענע אַטראַקציעס, וועלכע ווערען יעדעס יאָהר צוגעגריים. מ'האָט נעקאָנט מיינען, אַז די עטליכע בעלער, וועלכע זענען איינגעאָרדענט געוואָרען וועלען זיין שטאַרק בעזוכט און מ'וועט הוליען, אָבער אויך דאָס האָט ענטוישט.

אין די זאַלען פון „גראַנד-קאַפע" איז פאָר-געקומען דער גרויסער באַל אָרגאַניזירט דורכ'ן יודישען פרויען-שוץ-פעראיין. דאָרט האָט זיך צו-נויפגעקליבען די „היי לויף" פון דער יודישער סילוועסטער-געזעלשאַפט. וועגען הוליען האָט קיין רייד נישט געקענט זיין. מ'האָט זיך געוויילט בעל-כרחך.

אויפ'ן באַל פון דער ים- און טייך ליגע אין פילהאַרמאָניע-זאַל איז געווען אַ קלענער עולם, כמעט אויסשליסליך אַ קריסטליכער, און אַלע אָנווענדונגען צו מאַכען שטימונג האָבען זיך נישט איינגעגעבען.

דאָס זעלבע איז געווען אויפ'ן באַל פון „קאַמעראַלני"-טעאַטער אין „אַזאָז".

אין די פערשידענע רעסטאָראַנען, אָנהויבענ-דיג פון „מולען רוזש", „מאַנטיפאַל", „פיקאַדילי" א.א.וו. האָט דער בעגרעניצטער עולם געטרונקען... סיי מיט לימענע און געטאַנצט „באָסטאָן".

היימישע סעודות זענען אויך געווען ווענ-גער ווי שטענדיג, פשוט, ווייל ס'איז קיין געלד נישט געווען. פערשטעהט זיך, אַז ס'האָבען נישט געפעהלט קיין פאַמיליען-טראַגעדיעס, וואו טעכ-טער האָבען ספּאָזמירט, ווייל זיי האָבען נישט געהאַט די ענטשפּרעכענדע טואַלעטען.

מיט איין וואָרט: מיר זאָלען האָבען אַ בע-סער יאָהר, ווי ס'איז אויסגעפאַלען די סילוועסטער-נאַכט.

דערפאַר איז אָבער געווען לעבעדיג אויף די גאַסען. ביי אַ זעהר שעהנעם וועטער האָט דער עולם שפּאַצירט געדיכט אין די גאַסען און זיך גע-וויצעלט אויפ'ן חשבון פון גוסס'דיגען אַלטען יאָהר.

פונקט 12 אַ זייגער האָט זיך דערהערט דאָס ברומעריי און פייפעריי פון די לאָדזער פאַבריקס-סירענעס און אין פערשידענע ערטער האָבען זיך געהערט רעוואָלווער-שאָסען. דער עולם אויף די גאַסען האָט געשריען „הוראַ". אין די זאַלען און היימישע „קולקעס" האָט מען פערלאָשען דאָס ליכט און ווידער איז אַלץ שטיל געוואָרען. אַ טייל עולם איז געגאַנגען אַ היים. אַנ'אַנדער טייל האָט וועלענדיג יוצא זיין בעזוכט די ספּעציעלע נאַכט-פאָרשטעלונגען אין די לאָדזער טעאַטערס, וועלכע זענען דוקא יאָ געווען שטאַרק בעזוכט.

זי קויפט, נאר זי בעצאהלט נישט

יעצט וועט זי אפזיצען 6 חדשים טורמע פאַר נישט בעצאהלען פאר א געקויפטע קאטשקע

ערב סכות איז געגאַנגען די היגע רייכע בעקערין פרוי ק. אויפ'ן גרינעם מאַרק איינקויפען אויף יום-טוב. דער דאַמע איז נאָכגעגאַנגען אַ דינסט מיט אַ קיישעלע, אין וועלכען די פרוי האָט אַריינגעלעגט אַלץ, וואָס זי האָט איינגעקויפט. אַזוי האָט זי איינגעקויפט ביי איינעם אַ קאַטשקע פאַר 8 זל. צוגענומען די קאַטשקע און נישט בעצאָהלט.

צו דער גאַנצער סצענע האָט זיך צוגעקוקט אַ זייטיגער קריסט און ווען די פרוי מיט דער דינסט זענען אַוועק און טאַקע נישט נעפרובט בעצאָהלען פאַר דער קאַטשקע איז ער איהר נאָכ-געלאָפען און זי פערהאַלטען:

— „מאַדאַם איהר האָט נישט בעצאָהלט פאַר דער קאַטשקע.

עס איז געוואָרען אַ טומעל, עס איז געקומען פאָליציי און מען האָט די פרוי מיט דער דינסט אָפּגעפיהרט אין קאָמיסאַריאַט.

דער פאָליציי-קאָמיסאַר האָט באַלד דערקענט די דאַמע. מיט אַ פאָר חדשים צוריק האָט זי בע-קומען אַ שטראָף אָפּצוזיצען 3 חדשים טורמע פאַר קוואָרטירעל שמאַנד, וועלכעס זי האָט אויך גע-וואָלט פערגעסען צו בעצאָהלען.

מען האָט צוזאַמענגעשטעלט אַ פראָטאָקאָל און עהרגעכטען איז אין שטעטישען געריכט פאָרגעקומען דער פּראָצעס.

אין געריכט האָט די בעשולדיגטע גע'טענה'ט אַז זי האָט נישט געוואָלט אַוועקגעהן און נישט בעצאָהלען פאַר דער קאַטשקע, זי האָט נאָר גע-מוזט זיך אַוועקדרעהען אין אַ זייט, כדי אַרויסצו-נעהמען געלד פון זאַק.

דאָס געריכט האָט פערמשפּט די בעל-הביתטע אויף 6 חדשים טורמע.

געבוירען א קינד מיט 2 קעפ

אויף אלטשטאט האט זיך עהערנעכטען פּער־שפּרייט א קלאנג, אז ב ייא יודישער פאמיליע אויף וואלבארסקא גאס איז געבוירען געוואָרען א קינד מיט צוויי קעפּ. דער פאקט האט זיך באלד ארויס־געוויזען פאר כמעט אמת און עס האט אנגעהויבען קאכען מיט דעם פאקט.

עס האט זיך ארויסגעוויזען פאלגענדעס:

אויף וואלבארסקא 12 וואוינט דער ארבייטער יוסף אלעקסאנדראוויטש מיט זיין פרוי פריידע און 5 קינדער. עהערנעכטען איז די פרוי געלעגען גע־ווארען, דער געבורט איז צוגעגאנגען זעהר שווער און מען האט געמוזט ארויסרופען א דאקטאר. ווען די פרוי איז ענטבינדען געוואָרען האט זיך ארויסגעוויזען ביי דעם ניי־געבוירענעם קינד, א חוץ דעם נארמאלען קאפּ — אַנ'אויסוואוקס אַנ'אַנדערט־האלבען מאל גרעסערער פון דעם נארמאלען קעפּעל.

דער דאקטאר האט באלד ארויסגערופען אנ־דערע דאקטוירים אויף א קאנסיליום און די דאקטוי־רים האבען פעסטגעשטעלט, אז אין דעם אויסוואוקס געפינען זיך געהירען און צוליב דעם איז אונמעגליך צו מאכען אנ'אפּעראציע, דעם אויסוואוקס צו בא־זייטיגען, די דאקטוירים מיינען, אז דאס קינד וועט נישט לעבען

ניי-יאהר-וואונשען

פון לאדזער וואיעוואדע צום מלוכה-פרעזידענט

(2) נעכטען 1 אַ זייגער נאָכמיטאָג האָט דער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, אין בנין פון דער וואָיע-וואָודזטוואָ, אויפגענומען פאָרשטעהער פון דער גייסטליכקייט, מאַכט, פעראיינען, געזעלשאַפטליכע און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע האָ-בען איבערגעגעבען ניי-יאָהר וואונשען פאַר דעם מלוכה-פרעזידענט און דער רעגירונג.

נאָך דער אויפנאַהמע האָט דער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט איבערגעשיקט דעם מלוכה-פרעזידענט און דעם מאַרשאַל פּילסודסקי פאָלגענדע דעפּעשע:

אין נאָמען פון דער גאַנצער בעפעלקע-רונג אין דער לאָדזער וואָיעוואָודזטוואָ, פון דער מאַכט, אַמטען, פעראיינען, געזעלשאַפט-ליכע און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, ווי אויך אין מיין אייגענעם נאָמען שיק איך איבער אויס-דריקען פון טיפסטער אַכטונג און די בעסטע ניי-יאָהר-וואונשען.

וולאַדיסלאַוו יאַשטשאָלט,
לאָדזער וואָיעוואָדע.

דעם פרעמיער באַרטעל האָט דער וואָיעוואָדע אַרויסגעשיקט פאָלגענדע דעפּעשע:

אין נאָמען פון דער גאַנצער בעפעלקערונג פון מיין וואָיעוואָודזטוואָ, פון אַלע אַמטען, אינ-סטיטוציעס, געזעלשאַפטליכע און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, ווי אויך אין מיין נאָמען שיק איך איבער די בעסטע ניי-יאָהר-וואונשען.

וולאַדיסלאַוו יאַשטשאָלט,
לאָדזער וואָיעוואָדע".

צאָהל ארבייטסלאָזע

אין שטעטישען אינטערשטיצונגס-אַמט זענען פערערגיסטרירט 1512 אַרבייטסלאָזע פון זיי 1101, וועלכע האָבען שוין אויסגענוצט זייער רעכט צו בעקומען אונטערשטיצונג פון אַרבייטסלאָזען-פאָנד און 411 פערזאָן, וועלכע זענען פערערגיסטרירט אין מלוכה'שען אַרבייטספערמיטלונגס-אַמט.

אפּקלאַנגען פון אַ רויב-אנפאל

אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג האָ-בען מיר געבראַכט די ידיעה וועגען אַ באַנדיטען-אָנפאַל אין זדונסקאַ-וואָליאַ אויף דעם רעיענט ראָ-באָסאָווסקי. מיר האָבען אויך מיטגעטיילט, אַז די פאָליציי האָט צוויי פון דער באַנדע שוין פערהאַל-טען, ווי מיר דערוויסען זיך איז אין משך פון דער נעכטיגער נאַכט אַדורכגעפיהרט געוואָרען נאָך עטליכע אַבלאַוועס. די רעזולטאַטען פון די אַבלאַ-וועס ווערען נאָך געהאַלטען בסוד. די פאָליציי איז אויף די שפּורען פון די איבריגע אָנפאַלער.

סטאטיסטישעס

די סטאַטיסטיק פון חתונות, געבורטען און טויט-פאַלען צווישען דער לאָדזער יודישער בע-פעלקערונג, האָט בעוויזען פאָלגענדע ענדערונגען פון דעם פערגאַנגענעם יאָהר אין פערגלייך מיט'ן יאָהר 1928.

אין יאָהר	1928	1929
חתונות — —	1.400	1.750
געבורטען —	3.423	4.000
טויט-פאַלען —	20.30	1.966
גט'ן — —	29	65

פון די קירזשנער-מייסטער

היינט, 8 אָוועגט קומט פאָר אין האַנדוו.-קלוב פּאָלוד. 4 אַנ'אונגעוועהנליך דרינגענדע פערזאַמלונג פון אַלע קירזשנער-מייסטער, געווידמעט דעם צעכען געזעץ און דער האַנדווערקער-קאַמער. די פערזאַמלונג איז אַ דרינגענדע, צו וועלכער אַלע קירזשנער-מייסטער דאַרפען אונבע-דינגט קומען.

לאָדזער קאַמעראַל-טעאַטער „אַרט" אַל. 1. מאַי 2 פריהער ענגל. זאַל
קינסטל.ליט. מ. בראַדערזאָן, דיר. י. סטרוגאַטש, קאַס. ר. ביינעלמאַן
היינט, דאָנערשטאָג, 9 אָוונד — ווערט געשפּילט:
„קוים מיט צרות"
16 פרעהליכע נומערן פאַר מיטגלידער פון פעראיינען, אָרגאַניזאַציעס און אַר-בייטענדיגע אינטעליגענץ. — בילעטען פון 1—3 זל. צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער.
מאָרגען, פרייטאָג, דעם 3-טען נאָר 1 פאָרשטעלונג אָנהויב 9 אָוונד.
בילעטען ביי דער קאַסע פון טעאַטער פון 11—1 און פון 5 נאָכמ.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87
ספּעציעל אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען. מענער-שוואַכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 2-8 נ.מ. און פון 5-9 אָוו.

פערלייכטערטער סחורות-אויסטויש צווישען פוילען און די סאוויעטען

(2) פון 1. יאנואר געהט אריין אין קראפט די פעראָרדנונג פון קאמוניקאציע מיניסטעריום וועגען די דייטש־פויליש־רוסישע צונאפ טאריפען.

די ראוינע פעראָרדנונג רעגולירט די פארשריפטען וועגען דער קאמוניקאציע צווישען פוילען און רוסלאנד און וועט אין א גרויסער מאס פערלייכטערען דעם סחורות אויסטויש צווישען פוילען און די סאוויעטען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

פ. וואָיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 27); וו. דאַניעלעצקי (פּיעטריקאָווער 127); אַליניצקי און צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37); לייבוּוועבער (פּריי. הייסס פּלאַץ 2); י. האַרטמאַן (מליגאַרסקאַ 1); י. קאַהאַן (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80).

פון הויז-בעזיצער-באַנק

די באַנק ביים הויז-בעזיצער-פעראיין האָט זיך במשך פון׳ם ערשטען יאָהר פון איהר עקזיס-טענץ, ענטוויקעלט אין אַ סך שנעלערן טעמפּאָ ווי די איניציאַטאָרען האָבען זיך עס מאָרגעשטעלט, און צוליב דעם האָט געמוזט קומען דערצו, אַז די באַנק אַלס זעלבסטשטענדיגע אינסטיטוציע, האָט זיך די טעג אַריבערגעצויגען אויף פּיעטריקאָווער 39, פערגרעסערט דאָס פּערסאָנאַל, און לויט דעם צוטרויען, וועלכען די באַנק ערוועקט ביי די געהריגע אינסטיטוציעס מיט איהר סאָלידקייט און פּינקטליכקייט, האָט זי די בעסטע אויסזיכטען, אין קורצען צו ווערען פאַרעכנט צו די גרעסערע באַנקען אין אונזער שטאָט.

פון דער יוד. געזעלשאַפט פאַר לאַנדוויסענשאַפט

זונטאָג און מאָנטאָג דעם 5. און 6. יאַנואַר 1930, ווערט פאָרקומען אַ אויספלוג נאָך וואַרשאָ פאַר מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט און געסט. דער פּרייז איז 35 זל. פאַר רייזע, נאַכטלעגער און בעסט-בינג. גענויערע אינפאָרמאַציעס אין סעקרעטאַריאַט, מאָניושקי 1 (אין לאָקאַל פון „קדימה") מיטוואָך, דאָנערשטאָג און פרייטאָג (דער לעצטער טאָג פאַר אָנמעלדונגען) פון 9–10 אָוונט. די צאָהל בעטייליגטע איז בעגרעניצט.

פאַרפאַלען

אויף יאַקובאַ 10 האָט זיך פער׳ס׳מט מיט קאַרבאָל דער 34 יעהריגער שלמה וואַרשאַווסקי.

*

אויף ליפּאָווע 5 איז פּלוצים געשטאָרבען דער 67-יעהריגער נתן גאָלדבערג.

*

אויף זגעדושער 45 איז אַריינגעפאַלען אין אַ קעהלער און בעקומען אַ געהירן-ערשיטערונג דער 45-יעהריגער שמואל ראָזענבלאַט.

גרויסע שרפה אין זגערזש

(2) נעכטען איז אין דער פאַבריק פון די יורשים פון גרינבערג אין זגערזש אויף דער פּילסודסקא גאס 59 אויסגעבראכען א שרפה. עס איז פערברענט געוואָרען א טייל פון דער וועבעריי און דייסעריי. דער היזק בעטרעפט עטליכע טויזענט זלאָטעס.

היינט פאָפּולערע פאָרשטעלונג אין „אָררט"

היינט, דאָנערשטאָג, 9 אָוונט, ווערט געגעבען אין קאַמער-טעאַטער „אָררט" אַ פאָפּולערע פאָרשטעלונג פאַר מיטגלידער פון פּראָפ. פאַראייגען, אָרגאַניזאַציעס און אַרבייטענדיגע אינטעלי-גענץ צו ביליגע פּרייזען פון 1–3 זל. ס׳ווערט געשפּילט דאָס 1-טע פּראָגראַם פון היינטיגען סעזאָן „קוים מיט צרות".

מאָרגען, פרייטאָג, נאָר 1 פאָרשטעלונג, 9 אָוונט, ס׳ווערט געשפּילט: „קוים מיט צרות". בילעטען בעקומט מען אין דער קאַסע פון טעאַטער יעדען טאָג פון 11–1 פריה און פון 5 נ.מ.

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאָג

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און האַרן-קראַנקייטען

8 NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אָן פון 4–7 אָוונד.

צוריקגעקעהרט.

יודישע קינדער פון די פּאָווששעכנע נאכמיטאג-שולען

דארפען ווינטער-צייט בעפרייט ווערען פון די למודים פרייטאג-נאכמיטאג

דאס בילדונגס־מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען א צירקוליאר, לויט וועלכען די יודישע קינדער פון די פּאָווששעכנע־שולען, דארפען בעפרייט ווערען פון די למודים פרייטאג נאכמיטאג אין משך פון די ווינטער־חדשים.

די יודישע עלטערען האָבען דעריבער דאס רעכט צו פערלאנגען פון די שול־לייטערס צו בעפרייען זייערע קינדער פון די לעקציעס, וואס קומען פאר, ווינטער־צייט פרייטאג נאכמיטאג.

פּראָצעסען וועגען דער גרויסער פאבאר-אפערע

דער פּראָצעס געגען דעם פּאָרוטשניק ד״ר לאבערא אין מיליטערישען קרייז־געריכט איז געווען דאס ערשטע רינגעל אין דער לאנגער קייט פון די פּראָצעסען וועגען דער פאבאר־אפערע.

אין משך פון חודש יאנואר דארפען פארקומען די פּראָצעסען געגען דעם קאפיטאן ד״ר ליפּינסקי, אָרדינאטאָר פון׳ם מיליטערישען קרייז־שפּיטאל, ווי־טער דארף פארקומען דער פּראָצעס פון ד״ר וואלאשינאווסקי, וועלכער געפינט זיך ביז איצט אין מיליטערישער טורמע נאכדעם דער פּראָצעס געגען קאפּראל דיראך, וועלכער איז יוי בעזאוכט באלד נאכ׳ן פּראָצעס פון פּאָרוטשניק לאבערא בעפרייט געווארען פון טורמע.

צום סאמע סוף געהען די פּראָצעסען אין צו־זאמענהאנג מיט דער פאבאר־אפערע פון הורעס בענטשקאווסקא, מילשטיין, סערעיסקי, עלסנער אד״ג.

די פּראָצעסען רופען ארוים א גרויסע בעאינטערעסירונג אין דער לאדזשער געזעלשאפט.

18 פערברעכענס און 12 יאָר טורמע

אין שטעטישען געריכט איז ערהערנעכטען פאר געקומען דער פּראָצעס געגען 38 יעהריגען ראמאן פרידקעוויטש וועלכער האט געדארפט ענטפערען דאס מאל פאר 3 אפגעטועגע חטאים.

דער בעשולדיגטער א מענש מיט אוניווערזי־טעט־בילדונג פון „שליאכעצקי" אפשטאמונג, האט צו זיינע 38 יאהר שוין געהאט 18 פּראָצעסען פאר פערשידענע חטאים און אפגעזעסען אין אלגעמיין פאר די חטאים 12 יאהר טורמע.

ער האט אין זיין לעבען געארבייט אין פערשי־דענע מלוכהשע אנשטאלטען, באנק און פּריוואט־אונטערנעהמונגען און אומעטום האט זיך זיין בא־ריערע געענדיגט — מיט געריכט און אפזיצען א גע־וויסע צייט אין טורמע.

דאס מאל האט פרידקעוויטש געהאט אויף זיך דריי פּראָצעסען.

דער ערשטער ב יידער בעל־הביתטע, האט ער האט געוואוינט, האט ער ארויסגענומען דעם ראדיא־אפאראט און האט איהם פערקויפט. די באלעבאסטע האט אפילו זיך נישט פארגעשטעלט, אז דאס האט ער אפגעטאן, זיי האבען חושר געווען דאר עפּעס אנדערש, עס האבען אבער אנגעהויבען פערפאלען ווערען פון שטוב אויך אנדערע זאכען, האט מען גענומען אכטונג געבען און מען האט איהם געכאפּט.

פאר דעם פּראָצעס האט דער בעשולדיגטער בעקומען 3 חדשים טורמע.

דער צווייטער בעשולדיגונגס־אקט ווארפט איהם פאר, אז אלס פארשטעהער פון א פּויזנער פירמע „קופּיעץ" האט ער איינקאסירט 850 זל. און האט זי דער פירמע נישט אפגעגעבען, פאר דעם האט ער שוין בעקומען 6 חדשים.

דער דריטער פּראָצעס, וועגען „פערטאכלעיוען" געזעלשאפטליכע געלדער, איז נישט פארגעקומען, ווייל עס זענען נישט געקומען צום פּראָצעס איינינע וויכטיגע עדות־

די פערזיכערונגס געזעלשאפטען וועלען נישט נעהמען מעהר קיין וועקסלען

(2) ווי מען דערוויסט זיך האט דער פערבאנד פון די פערזיכערונגס געזעלשאפט אין פוילען, אין וועלכען עס זענען אנגעשלאסען ביז 10 פערזיכערונגס געזעלשאפטען מודיע געווען די פערזיכערטע מיט־גלידער, אז ער קען נישט מעהר אנעהמען די פער־זיכערונגס ראטען אין וועקסלען.

צוליב דעם האבען די פערזיכערונגס געזעל־שאפטען בעשלאסען פון 1. יאנואר נישט אנצונעהמען מעהר קיין וועקסלען אויף די פערזיכערונגס־ראטען פון פאליסען, וואס זענען אויסגעשטעלט פון 1. יאנואר 1930. א אויסנאהם וועט נאר געמאכט ווער־רען פאר די צווייט יעהריגע ראטען פון פאליסען וואס זענען אויסגעשטעלט ביז צום 31. דעצעמבער 1929, פאר וועלכע עס וועט גענומען ווערען חדשים־דיגע וועקסלען.

היינט אויסערגעוועהנליכער יודישער מוסטער-קאנצערט

פון זמרה זעליגפעלד, ווארשעווער אויבערקאנטאר, מ. קוסעוויצקי און פּראָפ. א. קאנטראוויטש

דער גרויסער יודישער מוסטער קאנצערט, וואס קומט פאר היינט דאנערשטאג אוועגר אין פיל־הארמאניע־זאל פערשפּרעכט צו זיין איינער פון די אינטערעסאנטסטע יודישע קאנצערטען. די בעריהמטע פאלקס־זינגערין זמרה זעליגפעלד וועט אויפטרע־טען מיט איהר פרעכטיגען נייעם רעפּערטואר פון א קראנץ לידער פון פערשידענעם זשאנר, צווישען אנדערע, חסידישע געזאנגען און אלטע הארציגע יודישע מאטיוען. דער גלענצענדער טענאר, אבער־קאנטאר פון דער טלאמאצקער סינאגאגע אין ווארשא, ה׳ משה קוסעוויצקי, וועט אויפטרעטען מיט א רייכען פּראָגראם פון די הארציגסטע חזנ׳ישע געזאנגען און נאציאנאלע לידער. און דער בעריהמ־טער וויאלין־ווירטואז פּראָפ. אלעקסאנדער קאנטא־ראוויטש וועט שפּילען די שענסטע און רייכסטע שאפונגען, פון קלאסישער און יודישער מוזיק, צווי־שען אנדערע וועט ער אויך שפּילען „ציר ישראל" און „הבט משמים" אין אייגענע בעארבייטונג. א גרוי־סע איבעראשונג וועט זיין פאר׳ן עולם דער אויפטריט פון זמרה זעליגפעלד, אין הזנ׳ישע זאכען און וועט אויך זינגען דעם בעריהמטען „רצה", מיט וועלכען זי האט געהאט א שטורמדיגען ערפאלג אין ווארשאווער קאנסערוואטאריום און דער אויבערקאנטאר קוסעוויצקי וועט אויך זינגען די שענסטע אפּערען אריעס ווי: „ושירובקא" „פּאיאצי", „טאסקא" און „ריגאלעטא".

אוונט פון מאדערנער יודישער פּאעזיע

אנגעזעהענע פּאעטען וועלען אליין פארלייענען זייערע ווערק

די געזעלשאפט קולטור־ליגע מאכט די געה־עריגע פארבערייטונגען, אז דער ארויסטריט פון די דריי געסט־פּאעטען, וועלכער קומט פאר פרייטאג אוועגד אין זאל פון דער קולטור־געזעלשאפט בזשע־זשינער 23 זאל אראפּ מיט דעם געהעריגען ערפאלג.

די יודישע מאסען אין לאדז ווארטען שוין לאנג אויף אזא געלעגענהייט צו קאנען הנאה האבען פון פּאעזיע בעל פּה. די ידיעה וועגען דעם דיכטער־אוועגד האט דעריבער ארויסגערופען ביי אלעמען אנ׳אויסערגעוועהנליכע פרייד.

בעזונדערס מאכט דעם אוועגד צוציהענד די נעמען פון די דריי פּאעטען. קאדיע מאלאדאווסקא האט נישט אין יודיש־לייענער געריהרט מיט איהרע צארטע לידער, מאנגער, הגם ער זיצט אין פרעמדען בייזען רומעניען, האט ער זיך דאך נאהענט געמאכט דעם יודישען עולם אין פוילען מיט זיינע מוסטערהאפטע באלאדען און קירמאן דער זינגער פון ארבייט און נויט איז דאך אודאי נאהענט דעם ארבייטענדיגען לאדז.

ס׳איז צו ערווארטען, אז דער אוועגד מיט אזא שפע פון פערשידענארטיגער פּאעזיע וועט צוציהען די ברייטסטע מאסען פון יודישען לאדז.

Dr. med.

J. Sadokierski

מטאמטאלאג

ספּעציאַל-אַרצט פאַר מויל- און קיפער-כירורגיע

צאהנפלייש - קראנקהייטען

רענטגען-דיאגנאָסטיק. נעהמט אָן פון 3–7.

פּיעטריקאָווער 164, טעל. 27-83

קליינער פעליעטאן

על הנסים...

אצינד, אז איך צינד די חנוכה־ליכטלעך — זאגט ר׳ זאנוועלע — קוק איך און וואונדער מיך:

ס׳טייטש, ווי האט עס געקאנט מעגליך זיין, אז איך האב ארורכגעלעבט ס׳פאריגע יאהר, און ס׳איז מיר קיין איינמאל נישט איינגעפאלען צו זאגען על הנסים — על הנסים ועל הגבורות, וואס איך און כלל ישראל האט בעוויזען אין לאדז און דער אומגעגענד נישט אויסצוגיין פאר צרות, ווי א ליכט...

ס׳איז דאך אזא קרעוום — ווי די ליטוואקעס זאגען — ס׳איז דאך אזא מין ־אפּקומעניש, אז בלויז נאר א מיניסטער פון פינאנץ קאן בלייבען פערנאפּיעט און האלטען אין איין טענהן: ס׳איז־יעשט געפערליך!...

איך זאג: ס׳איז ממש על הנסים ועל הפורקן, וואס מען ניסט און מען פארקעט נאך, און מען ושיפּיעט און מען רעכעט נאך אויף דער וועלט, און מען טראכט — סילוועסטער!

אנ׳אנדערער, א גוי להבדיל אויף אונזער ארט, ווען עס טרעפט איהם אזא כפל־שמונה־ריגער דלות פון אלע זייטען, וואלט ער אסור אזוי געטראכט פון משה רבינו ואהרן הכהן, ווי אונז קאנען מיר נישט ארויסלאזען פון זינען דעם מורינו רבי סיל־וועסטער...

הארום, ווי שטייט עס אין ערגיץ: „פּיעניענדזי ניעמאם, אלע האנאר מאם — קיין יור טאקיש בין איך נישט, אבער מיט א גוייאיש שמחה׳לע מעג איך מיט זיך כאפּען... און עטץ וועהט דאך מען ווערט דאך טאקע פערכאפּט...

ער שתאצא נשמתו — ביז ס׳איז נישטא א גראשען אויף זאהע־וואסער!

הכלל, וואס טויג מיר רא מעשיות און פּיפּלען זיך — ס׳איז נישט גוט! ס׳איז נאך מעהר, ווי נישט גוט! ס׳איז ממש ביטער, און בעזונדערס שלעכט און ביטער איז דעם געמיינעם, וואס גייט אריין אין׳ נאווי ראק מיט אנאַלטען יוראק, און וואס זיין האפנונג איז בלויז, אז אויב ס׳וועט אזוי ווייטער זיין פּאסקודנע, וועט ער אלע טאג צינדען ליכטלעך, זאגען על הנסים, און — אפשר וועט דער אייבערשטער העלפען — ער וועט דערביי האבען צו עסען קארטאפעל־לאטקעס געפרעגעלט אויף פשערוואיע־נעם גענזען־פעץ.

— אוי, טאטעניו־לאטעניו, דו ויצסט דאך אויבען און פארקעסט אונטען —

כמה שנאמר: על הנסים ועל הפורקן!

ר׳ זאנוועלע.

4 דיכטער אין „אררט"

מאנגער, מאלאדאווסקא, קירמאן, משה בראדערזאן אויף א שבת־פריהמארגען

ווי בעקאנט, ארדענט לעצטענס אין דער ווארשאווער ליטעראטען־פעראיין יעדען מיטוואך אווי־גערופענע ליטעראַרישע „פען"־מיטוואכען, וועלכע האבען ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס אין די קרייזען פון דער יודישער אינטעליגענץ און וועגען די ליטעראַרישע סענסאציע פון טאג. ג׳.

די „לאדזשער יודישע טעאטער־געזעלשאפט", וועלכע טרעט צו צ ואנ׳אינטענסיווע קולטור־ארבייט האט לויט׳ן מוסטער פון ווארשא בעשלאסען איינצו־ארדענען א גאנצע רייה אינטערעסאנטע אימפּרעזעס, און אין דער ערשטער רייה דיכטער־פריהמארגענס פון שבת צו שבת. צו דעם צוועק האט זיך די טעא־טער־געזעלשאפט פערבונדען מיט מעהרערע אנגע־זעהענע יודישע קינסטלער און ווארט־מייסטער, וועל־כע וועלען מיט זייערע אינטערעסאנטע רעפּערטואַרען אין ווארט־קאנצערטען זיכער פּעראינטערעסירען די ברייטסטע קרייזען פון דער לאדזשער יודישער אינטעלי־גענץ און ארבייטערשאפט.

שוין היינטיגען שבת דעם 4־טען קומט פאר דער ערשטער גרויסער דיכטער־פריהמארגען אינ׳ם זאל פון טעאטער „אררט", אין וועלכען עס נעמען אנטייל די געסט: קאדיע מאלאדאווסקי (ווארשא), איציק מאנגער (רומעניען), יוסף קירמאן (ווארשא) און משה בראדערזאן, ס׳איז כדאי צו אונטערשטרייכען, אז דער ליבער גאסט פון רומעניען, דער דיכטער מאנגער איז איינער פון אונזערע בע־גאבסטע און אינטערעסאנטסטע יונגע פּאעטען, און איז אגב אויך א מייסטער־רעציטאטאר.

זייט געזונד!

(בריף אין רעדאקציע)

צו אונזער אפּפאהרען פון לאדז זאגען מיר דעם לאדזשער יודישען טעאטער־עולם א הארציגען זייט געזונד!

דעם היינטיגען פרייטאג הויבען מיר און צו שפּילען אין פּעטריקאוו.

בערטא זאסלאווסקא,
שלמה הערשקאוויטש,
לעאן געטליכערמאן.

די ארימע יודישע מוטער זוכט איהר טאכטער

די שעהנע פרוי איז ביי פרויען-הענדלער

(פון די פאריזער יודישע פאמיליען-טראגעדיעס)

די מאמע איז א נ'ארימע יודישע אלמנה — א „פאם דע שאמבר" — אויף פראסט יודיש הייסט עס א דינסט ביי יענעם.

די מאטערט זיך שווער און ביטער ביז זי פערדינט דאס ביסעל פרנסה פאר זיך און די עלינדע קינדער. זי רוימט שטובען, וואשט וועש און פאדלאגעס, קאכט ביי פרעמדע, הארעוועט שווער און האט קוים צום לעבען. האט זיך נאך 5 קינדער, 2 זענען אין א בית יתומים — 3 ביי איהר, די עלטסטע מארי איז איצט קוים 16 יאהר אלט, אבער זי איז שעהן, הויך, בלאנד מיט א פיינעם שמייכעל אויף די קינדערשע ליפען, מיט בלאנדע קרויזען, וואס וויקלען זיך ארוים פון איהר קליין שווארץ פאריזער היטעלע און מיט דינע איידעלע פינגער.

די מאמע אליין הארעוועט, וואשט, רייבט פ.דלאגעס, טראגט וואסער — נאר מארי איז אזוי ש.הן, אזוי פיין. האט אזעלכע איידעלע הענט, אפילו דאס יונגסטע קינד מוז די מאמע אליין טראגען אויף די הענט. עס איז קוים אלט אנדער-האלבען יאהר — געבוירען א חודש נאך דעם מאנס טויט — לאזט די מאמע מארין נישט ארבייטען „זי איז דאך נאך אליין א קינד".

האט די שעהנע שלאנקע מארי זיך בעקענט מיט א שגץ. בלויז 2 יאהר עלטער פון איהר. זי איז געווען בלאנד און ער ברוין, און ער האט אזוי שעהן גערעדט צו איהר, דערצעהלט פון ליבע, פון חתונה האבען און נאך און נאך. ביז איין טאג האט מארי'ס בלאנד פנימ'ל זיך צוויינט, די לאנגע שווארצע ברעמען זענען פול געווארען מיט טרעהרען: דאס בלאנדע קעפעל האט זיך אראפ געלאזען אויף דער קינדערשער ברוסט און אין א גרויס כליפען האט זי מיט אפגעריסענע ווערטער דערצעהלט דער ארימער פערהארעוועטער מוטער:

מאמע... איך ווער אויך א... מאמע!

די ארימע פרוי האט פערבראכען די הענד:

— אזא חרפה, אזא חרפה! נאר וואס טוט מען איצט? — זאג, ווער איז דיין פערפיה־ער? און אז זי האט זיך דערוואוסט, אז דאס איז דער שגץ, איז זי נאך מעהר פערצווייפעלט געווארען:

— ווי הייסט! חתונה האבען מיט א קריסט? זי איז אוועק צו איהם און געמאכט א סקאנדאל, האט דער שגץ ערקלערט: איך וויל מיט איהר חתונה האבען און איך וועל זיך מגייר זיין...

מילא, פערפאלען, האט די ארימע פרוי מסכים געווען. דער פראנצויז איז אוועק אין ראטשילד שפיטאל, איבערגעקומען די נויטיגע אפעראציע, אבער נישט בעזארגט די איבריגע פארמאליטעטען. נאר דערויף האט מען שוין נישט געקוקט און אנגעהויבען א לעבען.

אבער אויך נאך דער חת נה האט מארי נישט אויפגעהערט צו וויינען. אלע פרעגען פון דער מוטער זענען געבליבען אהן א'נטפער — די יונגע מארי האט כסדר געוויינט. הינטער איהרע טרעהרען האט זיך בעהאלטען א סוד. וואס פארא סוד? — דער מוטער'ס הארץ האט עפעס פארגעפיהלט — אבער וואס? וואס וויינט זי?

ביז איין טאג האט די מוטער נישט אויסגעהאלטען, און א זונטאג האט זי זיך אריינגעריסען אין דער שטוב פון איהר איידעם. פאר איהר האט זיך ענטפלעקט דער שרעקליכער סוד — זי האט געטראפען איהר טאכטער מיט א נ'אנדערען מאן. דערביי איז נאך געשטאנען איהר איידעם. ער אליין האט געצוואונגען די קליינע מארי צו פערקויפען זיך... די ארימע יודישע פרוי האט פערשטאנען איהר טאכטער'ס געוויין. עס האט זיך נאך ארויסגעוויזען, אז דער פרעמדער מאן איז געווען דער אייגענער ברודער פונ'ם איידעם.

די יודישע פרוי האט צוגענומען איהר טאכטער, זי אפגעפיהרט אין שפיטאל און אויסבעהאלטען פונ'ם מאן. זי האט זיך גענומען נאכפרעגען און זיך דערוואוסט, אז איהר טאכטער איז אריינגעפאלען אין א נעץ פון פרויען-הענדלער. לאנג האט מען מארי נישט אויסבעהאלטען. דער פראנצויז האט זיך דערוואוסט איהר אדרעס און האט זי צוגענומען פון שפיטאל.

איצט ווייסט מען בכלל נישט וואו זי איז אהינגעקומען. די מוטער האט די טעג געטראפען דעם שעהנעם איידעם. ער האט זי נאך אנגעשלאגען און ארויסגעהמענדיג מארי'ס פאטאגראפיס בערייצט זיך: — אה, אזעלכע בלאנדע מיידלעך פערקויפט מען לייכט!

זיצט די א־ימע מוטער, פערוויינט, פערהארעוועט און טויזנט גאך איהר שעהנער טאכטער, זי זוכט און קען זי מצהר נישט געפינען!

דער יודישער פ־ויען-שוץ-פעראיין האט זיך פעראינטערעסירט מיט דער טראגעדיע. אפשר וועט נאך געלינגען אפראטעווען א יודיש מיידעל פון אפגרונד.

נאר דערווייל וויינט די מוטער. (פ. ה.)

אויפ'ן שפּיץ פעדער

מיינע דריי שכנים

איך האב דריי שכנים: איינער א נ'עושר; דער צווייטער א נ'אריסטאקראט און דער דריטער — א נ'ארטאדאקס.

אמת טאקע, אז איך האב נישט בודק-געווען, נישט ביים עושר — זיינע עשירות און נישט ביים אריסטאקראט — זיין אריסטאקראטיע און נישט ביים ארטאדאקס — זיין ארטאדאקסיע, נאר ווי די זאך זאל נישט זיין, פיהרט זיך איינער ווי א נ'עושר; דער צווייטער — ווי א נ'אריסטאקראט און דער דריטער — ווי א נ'ארטאדאקס.

מיט די דריי שכנים מיינע קומט מיר אויס צו איין מאל אין יאהר זיך צוזאמענצוטרעפען אין יערעס מאל צוקריגען מיר זיך.

דער עושר פיהרט זיך אזוי: זומער־צייט, ווען מיר אלע צושמעלצען זיך דא פון היץ, פאהרט ער זיך אוועק אין די קאלטע לענדער און קיהלט זיך אין קעלט, ער שיקט נאך צו זיין בני־בית א פאטאגראפיע, אויף וועלכע ס'איז צו זעהן, ווי ער שטעהט אנגעפעלצט, אויף א בארג מיט שניי, און האלט א קולקע מיט שניי אין דער האנד (א גרויסע קונץ...).

ראנגע ען ווינטער־צייט, ווען מיר דא ווערען אויסגעפרוירען פון קעלט, פאהרט ער זיך אריבער אין די ווארימע לענדער און שיקט צו א פאטאגראפיע, צו ווייזען, אז אט אין דער צייט, ווען מיר דא ווערען אויסגעפרוירען, שטעהט ער בארוועסערהייט אויף א גרינע לאנקע און רייסט זומער־בלומען (ווירער א קונץ...).

סוף יאהר, אז ער קומט אביסעל אין דער היים, קומט ער ארייין צו מיר, מיר דערצעהלען די נסים ונפלאות, וואס ער האט מיט זיינע נסיעות אויפגעטוען.

זאג איך צו איהם מיט א גמרא ניגון: דו שוטה בן פיקהאלץ, וואס דו ביסט! בערעכען דיר נאר, וואס האסטו דא געטון? סוף כל כוף האסטו פערבראכט א האלב יאהר אין קעלט און א האלב יאהר אין דער ווארימקייט, האסטו דאך געקאנט זיצען אין רערהיים, האלסטו דאך אויך דאס זעלביגע געהאט... און דו האלסט נאך איינגעשפארט אזוי פיל באהן-געלד, האטעלען, רעסטאראנען, טריפקעס און נאכט-סטרוישעס...

דער צווייטער שכן מיינער, דער אריסטאקראט קומט צו מיר אריין דעם 1־טען יאנואר א האלבער פערשלאפענער. מיר דערצעהלען די נסים ונפלאות ווי אזוי ער האט פערבראכט די סילוועסטער נאכט און דער עיקר וועגט ער נתפעל, ווי אזוי די נאכטען פון אונזער שטאט זענען פיר א זייגער אין דער נאכט נאך געוועהן בעלייכט. קודם אין גאנץ ליכטיג ווי אין מיטען טאג: און דראושקעס, אויטאס, זענען געלאפען און די טראמוואיען זענען געוועהן פול מיט מענשען, פונקט אזוי ווי אין מיטען טאג.

האב איך צו איהם אויך געזאגט מיט א גמרא ניגון: דו שוטה בן פיקהאלץ איינער, וואס דו ביסט! סוף כל כוף האסטו אין דעם מעת-לעת א העלפט געשלאפען און א העלפט וואך געוועהן, האלסט (ראד בעסער געקאנט די נאכט שלאפען אזוי ווי תמיד און אין דערפריה האלסטו ארויס געגאנגען אין גאס, האלסט אויך געזעהן אלץ. וואס דו האסט געזעהן פיר א זייגער אין דער נאכט און ד וואלסט נאך איינגעשפארט אביסעל קליין געלד, פאר רעסטאראנען און נאכט-סטרוישעס...

דער דריטער שכן מיינער דער ארטאדאקס, קומט תמיד אריין צו מיר דעם ערשטען טאג שבועות, אויך מיר צו דערצעהלען די נסים ונפלאות, פון דער שבועות'דיגער נאכט, ווי אזוי אין בית-המדרש איז א גאנצע נאכט געוועהן ליכטיג און וואריס און דער עולם האט געשמאק געזאגט דעם תיקון און דער עיקר — די מעשה'לעך, וואס דער עולם האט צווישען זיך דערצעהלט.

האב איך דעם דריטען שכן מיינעם אויך אפגעגעבען דעם זעלבען טיטעל, וואס די ערשטע צוויי, און האב צו איהם אזוי געזאגט:

אז פוף כל סוף האסטו אין בית-המדרש פערבראכט נישט מעהר ווי עטליכע שעה, האסטו דאך אויך בעסער געקאנט אין דערפריה קומען אין בית המדרש, וואו ס'איז אויך ליכטיג און ווארים און וואלסט אויך געקאנט הערען די זעלביגע מעשה'לעך, וואס דער עולם האט זיך דערצעהלט פריי נאכט...

אט אין דעם ווי איהר זעהט בעשטעהען היינטיגע עשירים, אריסטאקראטען און ארטאדאקסען...

שר של אש

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פליינצם און גלידער.

איינענע פראצאהריע פון וקספירבע ארטאפעדישע אפעראטען, און: מאסאזש אויף ארטאפעדען, קונסט-ליכע פוס, גארטען ... פון 5—7 אוו.

צוריק געקעהרט.

געראטעוועט א דאקטער

(שטיפעריי)

פון ב. קאוונער.

סאניע, א מייהעל פון 19 יאהר, נישט קיין מיאוסע, א גוטהארציגע, נישט קיין געפילדעטע, אבער א געזונטע, איז א כלה געווארען פאר איהרען א לאנדס-בחור, א קלאוקס-אפערייטער.

ווען די גרייסע הוצען האבען זיך צוהוצט איז סאניא אוועק אין די בערג אויף צוויי וואכען און דער חתן האט בעצאהלט פאר איהר.

און אזוי ווי סאניע איז געוועזן זעהר א מאגערע, האט געזאגט א ייגער דאקטער פוינט ווינציגער ווי זי האט בעדארפט וועגען האט דער חתן, (לואי האט מען איהם גערופען) איהר אנגעזאגט מיט'ן הארבען ווארט „סאניע, מיין טייערע, זעה כאטש צו ווערען א קאפיטשקע פעטער. ביזט ראך היט און ביין. אמת, דו ביזט א געזונדע, אבער נישט פעט גענוג. די נאר דו וועסט מיט גאטס הילף אהיימקומען מיט מעהר געוויכט, וועלען מיר באלד אפשטעלען א חופה".

סאניע איז אוועק און געגומען שרייבען בריוועלעך צו איהר לואין.

יעדען טאג עטליכע ווערטער, זי האט נישט געוואלט לואי זאל בענקען אדער נאכרעכענען...

דעם ערשטען טאג האט זי נישט געהאט וואס צו שרייבען; דאך האט זי געשריבען:

„טייערער לואי! איך בין זעהר צופרידען מיט'ן האטעל, גוטע עסענס, ריין, פיינע מענשען, ליכטיגע געזעלשאפט, האב א בעזונדער צימער פאר זיך מיט א שליסעל, דאס צימער האט דריי פענסטער. אלע דריי פענסטער געהען ארויין אין א סאר פון עפעלבוימער און בארענבוימער. די לופט שמעקט א מחיה. איך בין צופרידען,

דיין סאניע.

דאס צווייטע בריוועל.

„טייערער לואי!

„איך האב זיך היינט בעקענט מיט א יונגען דאקטאר. ער איז זעהר א פריינדליכער. א צוגעלאזטער. נאכ'ן פריהשטיק האט ער מיך גענומען אויף א שיפעל. ער האט גערודערט און איך בין געזעסען קעגענאיבער איהם אין באר־קאסטיום און זיך אינגעקוקט אין זיינע אויגען... ער האט שווארצע אויגען, גרויסע, טיפע, הייסע, ער האט מיך געברענט מיט די בליקען; איך האב פערשטאנען וואס ער האט אין זינען... ס'איז נאר קיין פראגע נישט, אז ער ליבט מיך... ער האט איך געטראגען א באר־אנצוג. א יפ'ן שיפעל האט ער מיר געזאגט, אז איך זעה אויס ווי א בעריהמטע אפערע־זינגערין, וואס מען האלט פאר זעהר א שעהנע. ער האט אפגעשטעלט דאס שיפעלע, ווייט ביים ברעג, ווייט פון מענשען, און מיר האבען זיך נעבארען.

„ער האט געפרובט בעווייזען, אז ווען מען בארט זיך נאקעט איז א סך געזינטער, ווייל די זון נעהמט בעסער דורך דעם קערפער... און אזוי ווי קיינער זעהט נישט, מעגען מיר זיך אויסטון... אבער איך האב נישט געוואלט. „מיר זענען נאך נישט גענוג בעקאנט, אז איך זאל עס טון" — האב איך איהם געענטפערט — כ'על זעהן מארגען, איבערמארגען... ער האט מיר געגעבען א קוש, איז ער, דער קוש געווען הייס ווי א שטיק פייער. דו, טייערער לואי, קענסט גארנישט אזוי קושען, דאך, ווי זאגט מען עס. א יונגער דאקטאר.

דיין סאניע.

דאס דריטע בריוועל.

„טייערער לואי!

„היינט האט דער יונגער דאקטאר געמאכט מיט מיר א שפאציר אין א וואלד. מיר זענען פערקראכען זעהר טיף; דריי שעה האבען מיר דארט פערבראכט. ער האט מיך די גאנצע צייט געהאלזט, און געקושט, איך האב נישט געוואוסט ווי זיך צו האלטען, דאך א דאקטאר, א שעהנער, א ליבליכער. — די גוטסקייט אליין. ער האט מיר געזאגט, אז ער ליבט מיך מעהר ווי אלע מיידלעך וואס ער קען. און ער קען אריבער הונדערט מיידלעך. קיינער האט נישט אזא שעהנעם קערפער ווי איך. אזא חן, אזעלכע שטריכען; א מאלער וואלט פאר מיין קערפער משוגע געווארען. נאר בילדער צו מאהלען! ווען איך פאהר מיט איהם אין האליוואוד, וואלט ער פאר מיר בעקומען א קאנטראקט איך זאל ווערען א קינא־אקטריסע אויף צוויי טויזענד דאלאר א וואך. און אזוי ווי רערענדיג האט ער מיך געהאלטען אין איין קושען... דערנאך איז ער פלוצים געווארען שטיל און געגומען זיפצען... ער האט מיר פערטרייט, אז ער מוז זיך שיסען... ער קען נישט לעבען אהן מיר... און אזוי ווי איך בין קאלט צו איהם, איך זאל איהם נישט ליבען, איז זיי זלעבען נישט ווערט צו לעבען... און ער האט מיר געוויזען א רעוואלווער און זיך געבעטען ביי מיר

„איך בין נאך יונג, איך האב ערשט בעקומען מיין דיפלאם, איך האב פיינע עלטערען, זיי וועלען מיין טויט נישט איבערלעבען... אבער איך קען נישט... מארגען אין דער צייט וועל איך שוין נישט צווישען די לעבעדיגע..."

„אט אזוי האט ער געזאגט און זיך געשפילט מיט'ן רעוואלווער פאר מיינע אויגען...

„איך האב געזעהען אז דאס איז נישט קיין שפאס; אז ער וועט זיך טאקע שיסען... וואס טוט מען? בעט איך ביי איהם: ער זאל זיך נישט אייליען... מען קען אזא זאך נישט כאפען... ער קען נישט מעהר ווארטען; ער ווערט פערברענט פון ליבע; ער מוז זיך שיסען. ער מוז — האט ער געזאגט.

„גיט מיר צייט ביז מארגען" — האב איך זיך געבעטען ביי איהם — „דערווייל לייגט ארויין דעם רעוואלווער אין קעשענע... איך שרעק זיך"...

„טאז גיט מיר א גוטען קוש", האט ער געזאגט, „וועל איך אייך פאלגען".

„האט ער מיך געפאלגט און איך האב איהם געגעבען א גוטען קוש...

„נאך איינעם!" — האט ער זיך גענומען בעטען ביי מיר. — „נאך איינעם!"

האב איך איהם צוליב געטון... ער האט מיך נישט געקושט נאר געביסען... אבער ס'איז געווען פון די סארטען בייסענישען, וואס מ'קען נישט זעהן, פערקערהערט, דאס פערשאפען פערגעניגען. אך זאג דיר, לואי ליבער, ווי קומסטו צו איהם? ער איז אזוי הייס, אז ער קען אונטערצינדען דעם ים!...

דיין ליבע סאניע.

דאס פערטע בריוועל.

„טייערער לואי!

„היינט האט מיך דער דאקטאר געפיהרט אין א נ'אנדער וואלד. אין וואלד איז געזען שטיל; אפי' די ביימער האבען געשוויגען, עס האט געשמעקט מיט אלטע בלעטער... פייגעל האבען זיך געשפילט איבער אונזערע קעפ... ער, דער יונגער דאקטאר, האט מיך גערריקט צו זיך מיט אזא פייער, ביז אזא ליידענשאפט, אז ער האט מיך אליין אויך אנגעצונדען... ער האט מיך ווידער גענומען היים קושען, בייסען, רייסען, און איך האב זיך ווידער נישט געוואוסט ווי צו האלטען... אלע זיילע ביזטו מיר געקומען אין זינען... וואס וועסטו זאגען אויף דעם? דו צאהלסט פאר מיר און ער, דער דאקטאר, רייסט פון מיר שטיקער... אבער ער האט מיך לאנג נישט געלאזט טראכטען... ער איז זעהר אנ'איילענד'גער מענש... „איהר האט עם אפגעליינט אויף היינט", האט ער מיך דערמאהנט... און דא האלט ער מיך ארומגענומען און ער ברענט ווי א פייער אין א שוויץ־באד... זאג איך צו איהם! „ווארט, דער טאג איז נאך לאנג עס קומט אויך א נאכט, א קיהלע, לאזט מיך אפ אויף א ווייל... איך האב דאך א חתן... מיר דארפען באלד חתונה האבען"...

„איך וועל מיט אייך חתונה האבען!" האט ער געזאגט, „וואס טויג אייך א חתן, א מענש וואס איז מעהר אהן ארבייט ווי מיט ארבייט, איך וועל מיט אייך חתונה האבען; איך שווער אייך! איז אויב איהר זאגט מיר איצטער אפ איז אוים!... מעהר ווארטען קען איך שוין נישט"... און ער טוט א ציה ארויס פון קעשענע דעם רעוואלווער: „א סוף זאל עס נעהמען!" ...טו איך א געשריי, נישט מיט מיין קול: „ווארט אפ!".

און איך בין געפאלען אויף דער ערד און געגומען הלשען... ער האט מיך אפגעמינטערט... מיך ווידער געקושט און געביסען... איך בין געווען אזוי שיואך, אזוי צורודערט, אזוי צוטומעלט... און איך האב זיך גארנישט געוועהרט...

„טייערער לואי!

„איך האף אז דו וועסט מיר פערגעבען... פערגעס נישט, אז איך האב געראטעוועט א יונגען דאקטאר פון א פריהצייטיגען טויט... און מיין מאמע זאגט, אז אין די הייליגע ספרים שטעהט געשריבען, אז ווען מען ראטעוועט איין מענשען, איז דאס זעלבע זאך, ווי מען ראטעוועט א גאנצע וועלט...

„און מאמער בזמנו נישט צופרידען, וועל איך דיר אפשיקען דיין געלד... דער דאקטאר האט מיר היינט געגעבען א טשעק פאר דעם... ווי נאר דו וועסט נייע, וועט ער מיך מקרש זיין, אזוי זאגט ער. ער איז נישט קיין שלאפער... די עהרליכקייט אליין...

דיין סאניע.

— — — — — — — —

— — — — — — — —

דאס צעהנטע בריוועל.

„לואי! דער דאקטאר איז אוועק. איך ווייס נישט וואו... דער טשעק איז א פאלשער... ער האט מיך, אפנים, אפגענארט... לואי, ראטעווע מיך! דו ביזט שולדיג: דו האסט מיך נישט בעדארפט שיקען אין די בערג פעט ווערען... דיין סאניע.

—=:8:=—

דער מאגען פון א סאנאטאריום

(א בריף צום „נייעם פאלקסבלאט")

אין ניישמעקס, אין די הויכע טאטרען־בערג וואס געהערען היינט צו דער טשעכאסלאוואקישער רעפובליק, ליגט דאס שענסטע און כמעט גרעסטע סאנאטאריום פון אייראפע. פריהער האט דאס הויז געהערט צו אונגארישע מאגנאטען און אן ארם־פשוט האט נישט געקאנט אהערקומען, — היינט קענען אויך נישט אריסטאקראטען אהער קומען און ראטעווען זייער געזונד אין די הויכע טאטרער בערג.

געבויט איז דאס סאנאטאריום אין אן איינגע־ארטיגען סטיל, וואס האט נישט זיין גלייכען. יעדער שטאק איז אלץ ברייטער און ברייטער, בכדי די זון זאל קענען אריינשיינען אין אלע זעקס שטאק און זאל קאנען מחיה זיין אלע קראנקע, וואס געפינען זיך דארט.

די צימערען זענען געמאכט מיט'ן גרעסטען קאמפארט אזוי, אז יעדער גאסט זאל זיך פיהלען ווי אין דערהיים. דאס הויז האט אן אייגענע ראדיא־סטאנציע, וואס גיט איבער אין אלע צימערען די וויכטיגסטע פראגראמען פון אלע אייראפעאישע סטאנציעס און שיקט אויך אייגענע מוזיק פון אן אייגענער קאפעלע.

כמעט אלע צימערען האבען בעדער, פערשטעהט זיך, צענטראל־היצונג, מחמת אום ווינטער זענען דא די גרעסטע ספארט־פעראנשטאלטונגען, קאלט און ווארים־וואסער און בכלל וואס א מענשענס הארץ גלוסט נאר. וויל מען זיך מאכען א בעגריף ווי גרויס די סאנאטאריום איז, אזוי געניגט עס א קוק צו טון אויף דער סטאטיסטיק פון עבענווארג, וואס דאס הויז פערנוצט א יאהר.

ניישמעקס האט פלאץ פאר בערך פינף טויזענד מענשען. צוויי דריטעל פונ'ם יאהר איז דאס סאנאטאריום פול בעזעצט מיט קראנקע און אויך געזונדע, וואס קומען אהער אפרוהען. פאר עסענווארג אליין גיט מען אויס לערך א האלבען מיליאן דאלאר א יאהר.

מען פערברויכט דא לערך פופציג וואגאן פלייש יערען יאהר. הערונטער פינף טויזענד אקסען, אכט טויזענד קעלבער, 5300 געגז און 36 טויזענד הינער. אין לעצטען יאהר האט מען פערברויכט א מיליאן מיט אכט הונדערט־טויזענד אייער. דאס הייסט בערך 22 טויזענד הינער האבען 80 טעג אין יאהר געמוזט לייגען אייער, בכדי צו בעפרידיגען דעם מאגען פון אט דעם סאנאטאריום. מילך פערברויכט מען דא יערען יאהר אכט טויזענד העקטאליטער. מען פערברויכט דערצו פיר הונדערט און פערציג קיה, וואס מוזען יערען טאג ארויסגעבען צו פינף ליטער מילך. חוץ לזה האט מען פערברויכט דריי וואגאן פוטער.

די אינטערעסאנטסטע זענען די ציפערען פון פערברויכטען מעהל אין לעצטען יאהר. צום קאכען און באקען מעהל־שפייזען האט מען נויטיג 770 צענטנער מעהל. אויף זעמעל האט מען געברויכט זיבען־הונדערט פופציג צענטנער מעהל, פון וועלכען מען האט ארויסגעבראכט צוויי און האלבען מיליאן זעמעל. חוץ לזה איז נויטיג געווען 1865 צענטנער מעהל אויף ווייס ברויט און 670 צענטנער אויף שווארץ ברויט.

אין לעצטען יאהר האט מען דא פערברויכט 4300 צענטנער קארטאפעל און דריי טויזענד צענטנער פון שאר־ירקות.

חוץ פוטער האט מען געברויכט צום קאכען און באקען 600 צענטנער פעטס, צוקער איז אוועקגעגאנגען 860 צענטנער.

בערך זעכצעהונדערט אנגעשטעלטע זענען דא פערהאנען.

עס זענען אויך אינטערעסאנט די צאהל פון די פאסט־זענדונגען וואס קומען אהער אן.

געווענליכע בריף לאזען זיך נישט צעהלען, אבער רעקאמענדירטע בריף זענען אין לעצטען יאהר אנגעקומען און אוועקגעגאנגען 49 טויזענד שטיק. אכציק טויזענד פאסט־קארטען, 65 טויזענד פאסט־אנווייזונגען, דרייסיג טויזענד טעלעגראמען, און זעכציק טויזענד טעלעפאן־געשפרעכען.

לויט דער סטאטיסטיק פונ'ם לעצטען יאהר האבען די געסט דא אויסגעגעבען קרוב צו צוויי מיליאן דאלאר, דערפון האט די טשעכישע מלוכה פאר באהן, פאסט, שטייערען וכדומה בעקומען ערך צוואנציג פראצענט. 4 פראצענט פון דער גאנצער סומע נעמען צו די אנגעשטעלטע (געהאלט און טרינק געלד). ערך אכט פראצענט פון דעם סכום געהט אוועק אויף פערשידענע הוצאות וואס די געסט גיבען אויס אויף אויספליגען און אנדערע קלייניגקייטען. דער רעשט קומט אויס פאר דירה־געלד און עסענווארג, וועלכע איז דא פערהאנען לרוב, ווייל יעדער גאסט בעקומט זעקס מאהלצייטען אין טאג.

די געסט וואס קומען אהער זענען צום גרעסטען טייל פון דער טשעכאסלאוואקיע גופא, פון אונגארן, עסטרייך, דייטשלאנד, און פון די באלטישע שטאטען, פונ'ם באלקאן, פראנקרייך, ענגלאנד און א גרויסער טייל פון טשעכאסלאוואקען וואס וואוינען אין אמעריקא און קומען יערעס יאהר אריבער צו זייערע קרובים.

ז. האבער

בילדער פון יודישען פאריז

(שלוס פון 3-טען זייט).

אין זייער דאמע. זי קוקט זיך ארום פערוואונדערט, בעמערקט גלייך די ארימקייט פון אונזער ביורא און נעבענדיג איינציימיג א גרינגשעצענדען שמייכעל צו מיר און צו מיין אומגעבינג און דערמונטערענדען וואונק צו איהרע בעגלייטער, שוועבט זי צו צו מיין טיש.

„פארדאן, מיין הער" הויבט זי אן מיט א זיכערען, העפליך־קלינגענדען אבער דאך אויס־לאכענדען טאן. רעדט דער פאן פוילישי?"

„פויליש? ניין". ענטפער איך טרוקען. „דא רעדט מען דריי שפראכען: יודיש, העברעאיש, פראנצויזיש. כ'קען אויך רעדען אויב איהר ווילט, דייטש און רוסיש, פויליש קען איך נישט".

מיינע ווערטער רופען ארויס ביי דער גרופע א סענסאציע. דאס מיידעל קוקט אויף מיר, ווי אויף א טשיקאווען נאך נישט־געזעהענעם אריגינאל.

„ענטשולדיגט" זאגט זי ווייטער, „מ'האט אונז געזאגט, אז דא געפינט זיך דער „זשידאווסקער זוויאנזעק" (יודישער פעראיין) איז דאס ריכטיג?"

„יא, ס'איז ריכטיג. דא איז דער יודישער פעראיין. און וואס האט איהר געוואלט?"

דאס מיידעל נאך אלץ בעליידיגט וואס דער פאן קען נישט פויליש נאר דערשראקען א ביסעל פון מיין שטרענגען טאן, נעמט זי רעדען א גוטען פליסיגען דייטש.

„מיר זענען אלע פון לאדז. געקומען אין פאריז לערנען, נאר דערווייל ווילען מיר א ביסעל לעבען, זעהען, הערען. די שפראך איז אומבעקאנט, ווילען מיר אז איהר זאלט אונז דערציילען וועגען אלץ, בעדינגונגען, פערוויילונגען און בעקאנטע אויב זיי זענען דא אין פעראיין ביי אייך".

„וואס ווילט איהר לערנען?" פרעג איך.

„לערנען, כ'וועל אייך זאגען דעם אמת, כ'האב נאך נישט בעטראכט דערפון. מ'וועט שוין געפינען וואס. אין פאריז קען מען געפינען, מעגליך שפראכען, קאמערץ, אדער איך וועל נאר בעזוכען די קאנסערוואטאריע. נאר צלענפאלס, די ערשטע פאר יאהר וואלט איך וועלען זעהען פאריז, זיך...

זי פערשווערט זיך צו געפינען א דייטשען ווארט פאר'ן פוילישען בעגריף „באוויטש". איך העלף איהר אונטער מיט'ן ווארט „אמוזירען". „יא דאס איז דאס; כ'וויל פאריז גוט קענען. איהר זעהט אט האב איך א פאטאגראפישען אפא־ראט און בייטאג וועל איך בילדלעך נעהמען און אין אווענד פאריז שטודירען. רעכענט דער הער, אז הונדערט און צוואנציג דאלאר א חודש איז גענוג דורכצולעבען? כ'קען פאדערען מעהר פון דער היים, נאר איך וויל ווייזען דעם פאפא, אז זיין איינציגע טאכטער איז נישט קיין פוסט מיידעל און קען לעבען אין דחקות אויך".

איך בעהערש זיך און ענטפער: „אזא סומע איז פאלקאם גענוג. אט האט איהר א זשורנאל און אדרעסען פון פערוויילונגס פלעצער, וועלכע עס איז כדאי צו בעזוכען. און אויב איהר ווילט קענט איהר אויך הערען ביי אונז אין פעראיין נופא לעקציעס, יודישע קולטור־רעפעראטען און פערזאמלונגען.

„לעקציעס! „אויף וועלכער שפראך? וועלכע קולטור"? דאס מיידעל איז ווייטער העכסט ער־שטוינט. „אויף יודיש, יודישע קולטור, פראנצויזיש קענט איהר דאך נישט". מיין בת יחידה שיסט אויס מיט א קנאלענדען געלעכטער און עס הערען זיך איינצעלנע אפגעריסענע און פערשפיקטע ווערטער, ווי „יודישע קולטור", „אין פאריז נאך יודישע קולטור קומען".

כ'שטיק אין זיך דעם ברויזענדען צארן און פרעג קורץ: „האט איהר נאך וואס צופרעגען"?

דאס מיידעל קוקט מיך אן דערזעהט מיין אוניווערסיטעטס צייכען און גליטשט ארויס, „א מאדנע זאך, דער הער איז א יוריסט און קען קיין פויליש נישט! וואונדערליך!

דאס מיידעל האט א ברוגז'ע, א ציקאכטע, זיך געטון א רוק ארויס פון צימער און די יונגע לייטלעך נאך איהר און איך בין ווידער געבליבען אליין.

י. האפמאן.

שטערונגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—6 נאכמיטאג מיטפערענגערונג די צייטונג.

10181 הערש ג. פון קילינסקיעגא 35:

פאר'ן לויפענדען קווארטאל דארפט איהר צאהלען 79 פראצ., וואס בעטרעפט ביי 100 רובל גרונד דירה געלד 52 זל. 54 גר.

10182. לעגנער.

לויט דער איצט פערפליכטענדער געריכטס־פראצעדור מעלדעט די פראקוראטור דעם געליטע־נעם, אז צוליב מאנגעל אין בעווייזען ווערט די אויספארשונג נעגען פערדעכטיגען אפגעשטעלט און דעם גאנצען ענין אנולירט.

דער געליטענער קאן אין בעשטימטען טער־מין זיך ווענדען אין אפעלאציע־געריכט מיט א בקשה, אז מען זאל איהם ערלויבען אונטערשטיצען אליין די אנקלאגע אלס אן אזויגערופענער אסקארזשיטשעל פאש־לקאווי.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רע־דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס זיי ווערען געשיקט בריוולעך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג

פון „נייעם פאלקסבלאט".

10178 אנאיינציגער זוהן:

10179 הארכי:

10180 א געטרייער לעזער פון מרדכי גבאי'ס גאס:

וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פער־

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20.

היינט, דאנערשטאג, ד. 2. יאנואר 1930, 8.30 אוו.

לכבוד חנוכה! א גראנדיעזער

יודישער מוסטער־קאנצערט

ס'נעהמען אנטייל די בעסטע יוד. קינסטלער־קרעפטען, וועלכע פוילען פערמאגט.

1) די גלענצענדע פאלקס־זינגערין **זמרה זעליגפעלד**

2) דער פרעכטיגער זינגער, אבער־קאנטאר פון דער ווארשאווער טלאמאצקער סינאגאגע **מ. קוסעוויצקי**

3) דער בארימטער וויאלין־קינסטלער **פראפ. אלעקסאנדער קאנטאראוויטש**

4) דער בעקאנטער פיאניסט **פראפ. איגנאצי שטערלינג.**

ס'וועלען אויסגעפיהרט ווערען: די שענסטע רייכסטע און נייעסטע לירישע און ראמאנטישע לידער, חסידישע מאטיוון פון יודישען פאלק־אוצר, די פאפולערסטע אפערן־ארטיעס, נאציאנאלע נעוואנגען, הומאריסטישע זשאנר־לידער, הויכע קאמפאזיציעס און די מאדערנסטע שאפונגען פאר וויאלין און קלאסישע מוזיק.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

ס'געיעג נאכ'ן שאטען

(סענסאציאנעלער ראמאן)

6)

— און פונוואנען זאל איך דען וויסען, צו וואס ער טוט אזוי? — האט ווייטער געטענה'ט ראבקעוויטש — אין דער נשמה זיינער בין איך נישט אריינגעקראכען. איין זאך ווייס איך אבער אויף זיכער: וויסען דאס, וואס עס ווייסט דער שאטען קאן נאר א מענש, וועלכער שטייט בראש פון א באנדע, זייענדיג דערביי דער אנפיהרער פון די אנפיהרער... פערשטעהט איהר? ער האט זיי אלע אין דער טאש; ער ווייסט זייערע אלעמענס נעמען, קאן זייערע סיסטעמען פון דער ארבייט און זייערע פלענער... ער איז מיט א קאפ העכער פון זיי אלע.

— אויב אזוי מוז ער דאך זיין א משוגע'ער. איך בין אבער נישט מסכים מיט אייך... ס'איז נישט פערהאן אזא מענש, וואס זאל זיך אפשניידען די נאז צוליב עמיצענס פערגעניגען וועגען.

— און איך רעכען, אז ער איז א מאניאק, און איך וועל איהם אומבעדינגט פאקען, ווען איך זאל אפילו דערביי מוזען איבערקערען גאנץ וואר־שא. איך וועל זיך שוין צו איהם צוקריגען — די גאנצע פאליציי וועל איך אויפשטעלען אויף די פיס. אדער אין א חודש ארום וועל איך איהם אריבערטראנספארטירען צו זיינע חברים אין דער טורמע, אדער איך וועל אליין פערלאזען מיין אמט....

עס איז ענטשטאנען א שווייגען, און ראפקע־וויטשעס שכנים האט צוגעגעבען:

— אלץ איז צוגעגרייט אויף דינסטאג אינ־דערפריה. דער ענין ווערט אייך איבערגעגעבען.

— פערשטעהט זיך, ס'איז אלץ גרייט, — האט געענטפערט שימאנסקיס קול — איך האב שוין גערעדט מיט דער גרעפין: זי איז זעהר א קלוגע און דרייסטע פרוי. זי האט מיר צוגעזאגט צו שווייגען, און כ'מיין, אז זי וועט האלטען ס'מויל... זי האט געהאלדיג מורא פאר א סקאנדאל....

— ס'ארא פלאן האט איהר?

— איך נעהם מיט זיך זעקס מענשען, וועלכע וועלען פונאנדערלאקירט ווערען אין די שטאלען אזוי אז קיינער וועט זיי נישט בעמערקען. א חוץ דעם וועל איך, וואו ס'וועט זיך נאר לאזען פונאנ־דערשטעלען פאליציאנטען און בעפעהלען זיי נישט אנצורוהרען די גנבים, ביז עס וועט קומען די צייט....

— גוט, און איהר אליין, וואו וועט זיין?

— איך וועל זיין אין דער ביבליאטעק. די גרעפין האט דארט געוואלט מיט מיר מיטזיצען, אבער איך האב דערויף בשום אופן נישט געקאנט איינגעהן. דער דינערשאפט וועט געמאלדען ווער־דען, אז וואס עס זאל נאר נישט האבען געשעהן, טארען זיי נישט אריינקוקען אין דער ביבליאטעק... אויב די טיר וועט זיך כאטש אויף א האהר עפע־נען, וועל איך שיסען.... הכלל, איהר קאנט רע־כענען, אז די גאנצע באנדע זיצט שוין אונטערן שליסעל... מיר וועלען זיי צוזאמענקלייבען, ווי די ברעקלעך ברויט אויפ'ן טיש.

— יא... אבער נעהנטער צום שאטען גופא וועלען מיר זיך דערמיט נישט צוקלייבען...

— וואס ארט עס אייך! זאל ער לעבען א גוטען טאג!... ער איז א זעהר נוצליכע בריאה! — האט שימאנסקי גוטמוטיג א ברום געטאן.

אויף א ווילע איז יעדער שטיל געווארען.

דערנאך האט ראבקעוויטש א זאג געטאן, אז ער צווייפעלט בכלל צי עס עקזיסטירט נאר אט דער ליפאווסקי, וועגען וועלכען עס ווערט גערעדט אין דער מעלדונג נומער 34.

— ווער איז ער דען? — האט זיך דער־הערט זיין אויפגערעגטער קול — הא? ווער איז ער, פרעג איך אייך? א נייער אנפיהרער פון דער באנדע, אדער גאר א „פריץ" אין דעם גאנצען ענין?... איך האב אדורכגעבלעטערט אלע ארכיוען און קיין איינעם נישט געפונען, וואס זאל זיין פעהיג צו שטעהן בראש פון דער „גילדערנער פייל". עס איז דא נאר איינער אזא מין פערשוין... אבער יענער זיצט שוין דריי יאהר איינגעוואלצט אין שיעראדזער טורמע, און ערשט אין א יאהר ארום וועט ער פריי ווערען....

איך בין גרייט זיך צו וועטען אויף וואס מען וויל, או אזא ליפאווסקי עקזיסטירט, און אז דינסטאג וועל איך איהם ברענגען צופיהרען ווי א [illegible] הענטעל געשמידט אין קייטען! — האט שימאנסקי מיט איבערציינגונג א זאג געטאן. — דריי און דרייסיג מאל האט אונז דער „שאטען" נישט אפגענארט, טא ווי ושע קאנט איהר מיינען, או אויפ'ן פיר און דרייסיגסטען מאל וועט ער אונז פיהרען אין פאר אריין?

יא, אבער עס בלייבט אומבעקאנט, צי איז דער ראזינער ליפאווסקי א וויכטיגער פויגעל, צי נאר א צופעליגער גערונגענער „פריץ"...

— ס'איז ווארשיינליך אן אלטער כלב, וואס ארבייט אונטער א נייעם נאמען....

— די אלטע כלבים זענען שטענדיג בעקאנט זייערע חברים לויט זייערע אלטע נעמען, — האט ראבקעוויטש פעסט'ריג א ברום געטאן — און ס'איז א מאדנע זאך, וואס דער „שאטען" שרייבט וועגען איהם מיט אזא נישט־זיכערקייט.... ניין! אויב דער ראזינער ליפאווסקי עקזיסטירט אין דער אמת'ן, הייסט עס, אז אונז ווארט אפ עפעס אן אומגע־ריכטע זאך...

(פארטזעצונג קומט).

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

[illegible]

[illegible]

היזיט 3 זל.

שייטל'עך

צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי

פארזשוצקא, קאמיענגא 5.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

[illegible] 11, טעלעפאן 37-63

[illegible] פון 9 פריה ביז 7 אוועגד.

ד״ר [illegible]
ד״ר [illegible] קינדער-קראנקה.
ד״ר [illegible] אינערליכע קראנקהייטען
ד״ר [illegible] הויט און געשלעכט-קר.
ד״ר [illegible] נערווען און גמיטס קר.
ד״ר [illegible] אויגען-קראנקה.
ד״ר [illegible] כירורגישע קראנקהייטען
ד״ר [illegible]

[illegible]

אימפונגען געגען שקארלאטין.

[illegible]

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר [illegible]

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך [illegible]

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

פעטריקאווער 10, טעל. 131-86

נעמט אן פון 8–9½ פריה אונפון 3½–4½ נאכמ.

Dr. Z. Rakowski

[illegible] נאז, האלז- און לונגען-קראנקה.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81

[illegible]

Dr. med. **H. KRAUSKOPF**

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 45, טעל. 113-47

נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אוונט.

צאהן-ארצט

St. Gelberg

וואוינט יעצט

Zawadzka 14, tel. 108-33

נעהמט אן פון 10–2 און פון 4–7.

ZAWIADOMIENIE.

Niniejszem zawiadamiamy, iż wydane 56 weksli na 66 dolarów, 1 weksel zaprotestowany na 14 dolarów p. Szlezyngierowi, mogą być żyra Pruszynowski, Szlezyngier i Lewiński unieważniamy, ponieważ w obrachunku nic nie otrzymaliśmy.

Z poważaniem

Grojnowscy,

3498 Wólczańska 62.

די מעכאנישע

שלאסערײ און שווייסערײ

פיהרט אויס זעמטליכע מאשין-רעפא-ראטורען, שווייסונגען, צופאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און :–: געגען ביליגען פרייז :–:

J. REDER, Łódź

11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)

פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

כ׳קויף און פערקויף **מעבעל**

דיוואנעס, פעלצען, נייי-מאשינען, גארדעראבען, סאמא-ווארען א.ז.וו. און צאהל די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן, נארוטאוויטשא 19

איז מעבעל-געהעלב

(פריוואט-וואוינונג: שענקיעוויטשא 29)

ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

א לאנגיעהריגער געוועזענער

גערבטס-סעקרעטאר

שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפיעטשע-ניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.

א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים

B. MANN, Piotrkowska 10.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

ציערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר [illegible] נאז, האלז, אויערן קר. 11–12, 2–3, 7–8
ד״ר [illegible] הויט און געשלעכט קר. 11–12, 1–5
ד״ר [illegible] אויגען-קראנקהייטען 1–2, 7–8
ד״ר [illegible] נערווען קראנקהייטען 12–2
ד״ר [illegible] קינדער-קראנקהייטען 10–12, 4–5
ד״ר [illegible] פרויען און געבורטס-הילף 11–1, 5–6
ד״ר [illegible] כירורגישע-קראנקה.
ד״ר [illegible]
ד״ר [illegible] רענטגען 12–2, 4–6
[illegible] צאהן-ארצט 5–7
[illegible] צאהן-ארצט 2–3

[illegible]

א רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך [illegible]

ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט

[illegible] נעהמט אן פון 5–7 אוונט

אלאקאל פון 3–4 שטובען

אויף עטליכע מאל אין [illegible] פון 8–10 אוו.

צו פיהרען קורסען פון [illegible] שפראכע ווערט [illegible]. געוואונשען אין [illegible]. אפערטען אונטער "100" אין אדמינ.

א שטוב מיט א קיך

רוג פולנאצנא און רוג ווסכאדניא איז איבערצו-געבען. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון דער צייטונג. מעקלערס געוואונשען.

אנ'ארט צו שלאפען

פאר א ארענטליכען יונ-גענמאן, איז אבצוגעבען.

צו ערפאהרען

פיעטריקאווער 33

אין 2. הויף, פארטער.

א יונגערמאן

זוכט א פאסטען

[illegible] אפערטען אונטער "K. P." אין דער אדמיניסטראציע.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 51-78

הויט און וענערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהיילאינגס.

נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל. 34-72

נעמט אן פון 6–8 אוועגד

שפארט געלד!

די גוט בעקאנטע און לאנג עקזיסטירענדע פראצאוו-ניע פון קראוואטען און בינדעס, עמפפעהלט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע בינדעס קרא-וואטען, און שלייפען.

בעמערקונג: ס׳ווערען אויך איבערגעארבייט פון אלטע בינדעס אויף נייע.

הערשקאוויטש,

וואלבארסקא 31.

געגנוב ערווינג!

ס'איז פערלוירען געווארען א פארטפעל מיט פאלגענדע וועקסלען:

1) Zł. 80 pł. 5 1. wyst. Lewkowicz, Łódź, Pomorska 87, żyro Rotbart
2) „ 100 pł. 15 1. wyst. Brzostowski, Łódź, Nowomiejska 30, zlec. Faktor
3) „ 300 pł. 15.1. wyst. Rubinsztajn, Nowocegielniana 22, zlec. Rorman
4) „ 50 pł. 15.1. wyst. Kaliski, Północna 6, zlec. Rubin
5) „ 48 pł. 20.1. wyst. Pol, Poznań, żyro Goldberg
6) „ 65 pł. 20.1. wyst. Szajniak, Północna 14, zlec. Erdberg
7) „ 50 pł. 26 1. „ „ „ żyro Goldberg
8) „ 40 pł. 26,1. „ „ „ „ Gelrubin
9) „ 50 pł. 30.1. „ Pozner, zlec. Zajde
10) „ 50 pł. 30.1. „ Brom, Nowomiejska 18, żyro Pajman
11) „ 100 pł. 31.1. „ Blusztajn, Konstantynowska 56, zlec. Rozenfeld
12) „ 48 pł. 31.1. „ Moszkowicz, 6-go sierpnia 13, zlec. Rubin
13) „ 100 pł. 1.2. „ Rozenfeld, Północna 23, zlec. Erdberg
14) „ 56 70 pł. 1.2. „ żyro Gutensztajn
15) „ 100 pł. 6.2. „ Rotenberg, Pabjanice, Żurakowska 16, żyr. Lipszyc
16) „ 80 pł. 8.2. „ Rubin, Północna 9, zlec. Erdberg
17) „ 50 pł. 15 2 „ Icek Segał, Dubienko, z. Lubelska, zlec. Żelichower
18) „ 100 pł. 15.2. „ Berliner, Zgierska 5, zlec. Erdberg
19) „ 92 pł. 15.2 „ Kron, Północna 19, zlec. Erdberg
20) „ 50 pł. 18.2 „ Ostrowiecki, Ogrodowa 3, Hale, żyr. Frenkiel
21) „ 156 pł. 20.2 „ Berliner, Zgierska 5, zlec. Erdberg
22) „ 50 pł. 23.2 „ Ostrowiecki, Ogrodowa 3, Hale, żyr. Frenkiel
23) „ 100 pł. 25.2 „ zlec. Kronenberg
24) „ 40 pł. 28.2 „ Nusen Praszkier, Południowa 17, żyr. Węgierski
25) „ 50 pł. 1.3. „ Rychter, Północna 21, zlec. Erdberg
26) „ 100 pł. 5.3 „ Laufer, Pomorska 4, „
27) „ 100 pł. 11.3. „ E. Salomonowicz, zlec. Glaser
28) „ 200 pł. 31.3 „ Lipkindi
29) „ 70 pł. 31.3 „ Rotkopf, Piotrkowska 60, zlec. Lewkowicz
30) „ 37 pł. 1.4 „ Zelcer
31) „ 54 pł. 5.5 „
32) „ 100 pł. 18.1 „ Gulder, zlec. Erdberg
33) „ 100 pł. 11.2 „ „ „ „
34) „ 50 pł. 15.5 „ żyr. Ch. Moszek
35) „ 100 pł. 29.3 „ Przedborski, Północna 22, zlec. Erdberg
36) „ 100 pł. 1.3 „ żyr. Rozenfeld
37) „ 74 pł. 4.5 „ Rokacz, Wschodnia 33, zlec. Recht
38) „ 172 pł. 29.3 „ Błażejewski, Chełmno, zlec. Szlesser
39) „ 37 pł. 7.2 „ Herszberg, Wschodnia 37, żyr. Eksztajn
40) „ 40 pł. 10.3 „ Chojnacki, Pomorska 3, zlec. Erdberg
41) „ 500 pł. 30.5 „ Linkoln, Warszawa, zlec. Samuel Lis
42) „ 30 pł. 12.2 „ F. Landau, Żeromskiego 31, żyr. Książe
43) „ 45 pł. 15.1 „ L. Leski, Franciszkańska 7, żyr. Ader
44) „ 30 pł 28.1 „ „ Szpiro
45) „ 50 pł. 6.3 „ Kohn, Wschodnia 11, zlec. Erdberg
46) „ 50 pł. 20.3 „ Dajtsz, Solna 11, „ „
47) „ 50 pł. 6.4 „ „ „ „ „
48) „ 70 pł. 30.3 „ Szlamowicz, zlec. Ajzenberg
49) „ 60 pł. 3.4 „ Steîa Nitka, Nakło, zlec. Szleser
50) „ 50 pł. 30.3 „ Zacharjasz, Północna 19, zlec. Erdberg
51) „ 200 pł. 9.3 „ Wajland, Wschodnia 14, żyr. Rotbart
52) „ 300 pł. 23.5 „ S. Nordman, Mysłowice, zlec. Unger
53) „ 48 pł. 15.4 „ żyr. Felman
54) „ 60 pł. 30.6 „ „ Brauner
55) „ 60 pł. 10.2 „ Kantorowicz, Piotrkowska 94, zlec. Lewkowicz

Weksle protestowane:

1) Zł. 300 pł. 15.12 wyst. Rubinsztajn, zlec. Rorman
2) „ 270 pł. 20.12 „ żyr. Rubinsztajn
3) „ 100 pł. „ Finkielsztajn, Warszawa, zlec. Gotesgnade
4) „ 50 pł. „ Harf, „ „
5) „ 100 pł. „ Rozenfeld, zlec. Erdberg
6) „ 50 oraz 25 „ Widawski.

Kwit Polskiego Banku Przemysłowego w Łodzi na 5 weksli do zainkasowania:

1) Zł. 89 pł. 31.12 żyr. Rotbarda. 2) Zł 87.50 pł. 31.12 żyr. Fajwisza.
3) „ 66 pł. 30.12 4) „ 100 pł. 29.12 „ Prak
5) Zł. 100 pł. 28,12 żyr. Rozenfeld.

די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אבצושיקען די וועקסלען, וועלכע האבען פאר קיינעם קיין שום נוצען נישט, געגען בעלוינונג גדאנסקא 23 פאר שיע ערדבערג.

די וועקסלען קען מען אויך אבשיקען אין אדמינ. פון דער צייטונג.

ענדליך האבען זיך אלע איבערציינגט אז די פאטענטירטע **פעלד-בעטען**

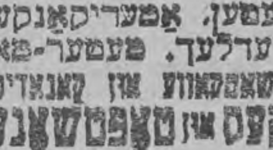

PALMA-PATENT וועלכע זענען פרובירט מיט דער שוץ-מארקע זענען די פראקטישסטע און דויערהאפטסטע

מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר, עמפפעהלען מיר אויף לאגער.

אויסערדעם בעזיצען מיר אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען, מיש-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינדער-בענקעלעך אויף רעדלעך. פעטער-פאס.

מאטראצען, גאבאזעס, שאפקאווע און קאנאדיסקע **קאוטשוקעס און טאפטשאנעס**

בעמערקונג: בעטלעך מיט וואנצלעך וויס און ברוין 17 זל. פאלצוויס-בעטלעך 14 זל.

רעעלע בעהאנדלונג. -- פאבריקס-פרייזען. -- זעמטליכע רעפאראטורען.

הורס לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85 רעטיל

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ – 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.

פאר'ן איינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ „ 60– „ „ „ „ „ 4 „

נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18– „ „ „ „ „ 8 „

פאר א מילימעטער-שורה: [illegible] דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.